

**МІЖНАРОДНІ НАУКОВО-ПРАКТИЧНІ ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЇ
З ЕКОНОМІКИ, ІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ І ТЕХНОЛОГІЙ,
ПСИХОЛОГІЇ ТА ПЕДАГОГІКИ**

www.economy-confer.com.ua

СВІТ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Випуск 9

*Збірник тез доповідей міжнародної
науково-практичної інтернет-конференції
з економіки, інформаційних систем і технологій,
психології та педагогіки*

26-27 травня 2022 р.

Тернопіль
2022

"Світ наукових досліджень. Випуск 9": матеріали міжнародної наукової інтернет-конференції з економіки, інформаційних систем і технологій, психології та педагогіки. – Тернопіль, 2022. – 66 с.

УДК 330 (063)
ББК 65я431

Збірник тез доповідей укладено за матеріалами доповідей наукової інтернет-конференції з економіки, інформаційних систем і технологій, психології та педагогіки «Світ наукових досліджень. Випуск 9», які оприлюднені на інтернет-сторінці www.economy-confer.com.ua

Оргкомітет:

Патряк Олександра Тарасівна, кандидат економічних наук,
Західноукраїнський національний університет;

Шевченко (Огінська) Анастасія Юрійвна, кандидат економічних наук,
Think Global Ternopil;

Савчук Надія Антонівна, кандидат психологічних наук
доцент кафедри соціогуманітарних технологій ЛНТУ

Яценко Василь Миколайович, кандидат педагогічних наук;

Рудакевич Оксана Мирославівна, кандидат філософських наук,
Західноукраїнський національний університет;

Русенко Святослав Ярославович, здобувач Університету митної справи та фінансів.

Адреса оргкомітету:
46005, Україна, м. Тернопіль, а/с 797
тел. +380977547363
e-mail: economy-confer@ukr.net

Оргкомітет міжнародної наукової інтернет-конференції не завжди поділяє думку учасників. В збірнику максимально точно збережена орфографія і пунктуація, які були запропоновані учасниками. Повну відповідальність за достовірність несуть учасники, їх наукові керівники та рецензенти.

Всі права захищені. При будь-якому використанні матеріалів конференції посилання на джерело є обов'язковим.

ЗМІСТ

Економічне спрямування

<i>Ostapenko T.G., Sapsay O.I., Popova D.V.</i> MODELS OF ECONOMIC BEHAVIOR IN THE SYSTEM OF NANO-ECONOMY....	6
<i>Бицїв Марія Михайлівна</i> ІНСТРУМЕНТИ ПІДТРИМКИ РОЗВИТКУ КОМПАНІЙ СЕКТОРУ МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ В ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИЦІ МЕНЕДЖМЕНТУ.....	12
<i>Колесник Вікторія Миколаївна</i> СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ УХИЛЕННЯ ВІД СПЛАТИ ПОДАТКІВ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ.....	14
<i>Курганська Елеонора Іванівна, Ушканов Володимир Олегович</i> БЮДЖЕТНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ ЯК ІНДИКАТОР РІВНЯ БЮДЖЕТНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.....	17
<i>Курганська Елеонора Іванівна</i> ПЕРЕВАГИ ПЕРЕХОДУ НА СДО В УМОВАХ ВІЙНИ.....	20
<i>Курганська Елеонора Іванівна</i> РОЛЬ ЛІДЕРСТВА В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.....	24
<i>Лукашенко Любов Володимирівна</i> МЕХАНІЗМ ФІНАНСУВАННЯ ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ЕКОНОМІЧНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ.....	27
<i>Машилій Галина Богданівна</i> ІНВЕСТИВАННЯ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ ЯК ДЖЕРЕЛО ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ.....	31
<i>Огнева Альона Вадимівна</i> ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ПОПИТУ ТА ПРОПОЗИЦІЇ НА РИНКУ ПРАЦІ В УКРАЇНІ.....	33

Сало Яна Вікторівна **HR-БРЕНД КОМПАНІЇ
В СУЧАСНИХ УМОВАХ.....35**

Теліщук Мирослава Миколаївна, Ралюк Ольга Василівна
**МЕТОДИ ОЦІНКИ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА:
ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ.....38**

Топоровська Вікторія Володимирівна, Муковіз Василь Степанович
КРИПТОВАЛЮТНИЙ РИНОК УКРАЇНИ.....40

Уніят Людмила Миколаївна **ОРЕНДА ТА ПРОДАЖ ЗЕМЕЛЬНИХ
ДІЛЯНОК – НАПРЯМ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ
ЗЕМЛЕРОБСТВА НА ПІДПРИЄМСТВАХ УКРАЇНИ.....43**

Філіппова Вікторія Дмитрівна, Сальникова Тетяна Валеріївна
**ПРИЧИНИ ФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОГО БОРГУ УКРАЇНИ
ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЙОГО СКОРОЧЕННЯ.....47**

Чучкевич Дарина Юріївна **ОРГАНІЗАЦІЯ АУДИТУ
ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ.....52**

Інформаційні системи і технології

Легошина Олена Леонідівна **ВПРОВАДЖЕННЯ ЦИФРОВИХ
ТЕХНОЛОГІЙ В АГРАРНУ СФЕРУ.....54**

Психологія і педагогіка

Максимець Світлана Миколаївна **АРТ-ТЕРАПІЯ У
ПСИХОЛОГІЧНОМУ СУПРОВОДІ ДІЯЛЬНОСТІ
СПІВРОБІТНИКІВ ІНКЛЮЗИВНО-РЕСУРСНОГО ЦЕНТРУ.....59**

Сердюкова Євгенія Олександрівна **ВИКОРИСТАННЯ
ПРИРОДНИХ МАТЕРІАЛІВ ПІД ЧАС КОРЕКЦІЙНОЇ
ЛОГОПЕДИЧНОЇ РОБОТИ З УСУНЕННЯ ПОРУШЕНЬ
МОВЛЕННЯ У ДОШКІЛЬНИКІВ.....62**

Стахова Ольга Олександрівна, Драгальчук Аліна Петрівна
**ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ В СТУДЕНТСЬКОЇ
МОЛОДІ УЯВЛЕНЬ ПРО ФУНКЦІОНАЛЬНО-РОЛЬОВУ
СТРУКТУРУ СУЧАСНОЇ СІМ'Ї.....65**

MODELS OF ECONOMIC BEHAVIOR IN THE SYSTEM OF NANO-ECONOMY

Ostapenko T.G.

Ph.D., Associate Professor of the National Aviation University

Sapsay O.I.

Bachelor student of the National Aviation University

Popova D.V.

Bachelor student of the National Aviation University

Behavior is a set of interrelated reactions that a person performs to adapt to the environment [1]. Five main forms of human behavior in a social group are considered:

- Tuned to images of unnatural denial of evil;
- Proclaims human kindness, adherence only to high principles of conduct (honesty, decency, generosity, wisdom, etc.);
- Built on the principles of social morality, which allows deviations and shortcomings, which recognizes the dialectical unity of good and evil;
- Behavior is inherent in people who constantly violate the moral code of society;
- Absolutely immoral, illegal, which precludes compliance with public morality.

The criterion basis of human behavior includes those stable characteristics of his personality, which determine the choice, decision-making by a person about his behavior. Of course, such decisions are influenced by the goals pursued by man, the conditions in which actions unfold, mood and a number of other factors. But with such a variety of factors, the behavior of each individual is characterized by stability and predictability, certain proper principles of behavior, criteria of choice and preference, taboos and other similar issues. Moreover, in exactly the same situations, if there is one, different people can

make completely different decisions. And these decisions should relate to the company's positioning in the global environment, when the quality of access to international markets depends on the individual's behavior. And this will again be determined by the fact that they have different criteria, which sets their priorities and assessment of events in the international environment.

The criterion base of a person's behavior consists of his commitment to people, events and processes, the set of values shared by that person, the set of beliefs that a person adheres to, and the principles that he adheres to in his behavior. All these components of the criterion base of behavior are in close interaction, interaction and mutual penetration. But despite the significant interdependence, they can be considered as relatively separate characteristics of a person's personality that affect his behavior. Criteria for assessing the behavior of a person in a global environment are subject to the conditions of nanoeconomy, because the human economy has its own apparatus for classifying behavior. Yes, behavior can be rational, quasi-rational and irrational. Studies of rational behavior involve optimizing the processes of influence of decision-making on the entry of companies into the international environment. Quasi-rational and irrational behavior becomes such that it is difficult to analyze and take into account, spontaneous actions and decisions must be so much that the activity was as predictable as possible [2]. This is especially appreciated in the context of the global environment. The model of human inclusion in the global environment is shown in Fig. 1.

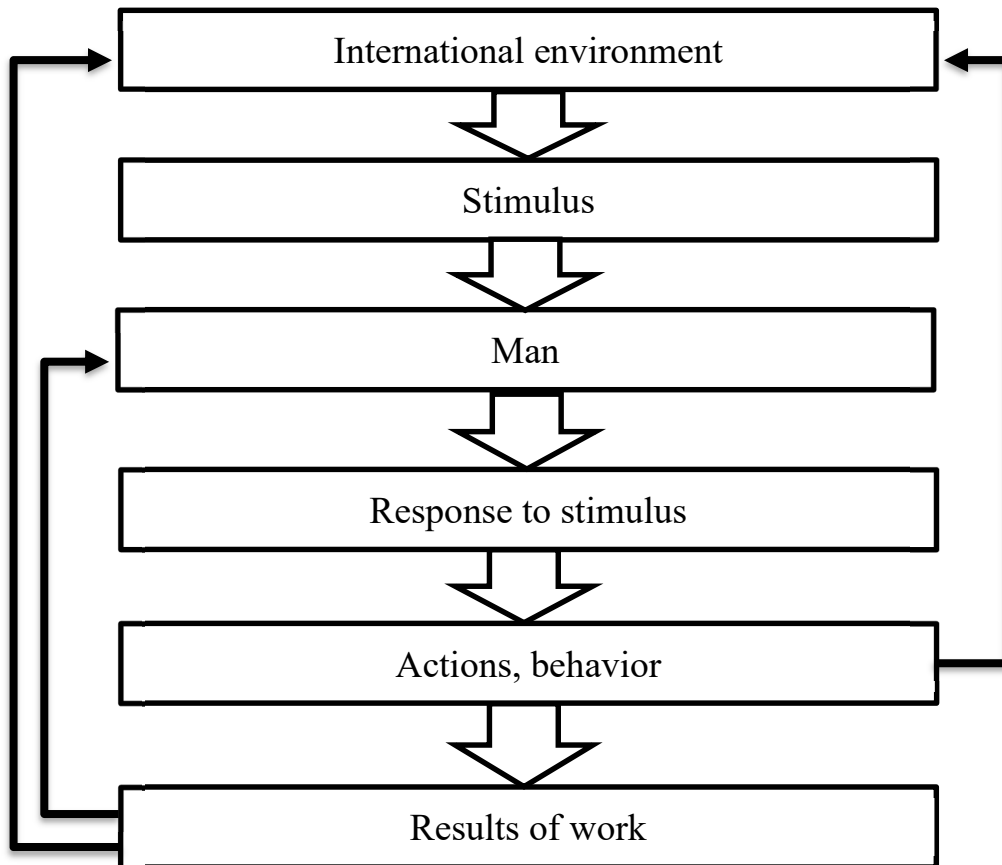

Fig. 1. Model of human inclusion in the global environment

A person's commitment to people, individual processes, the environment, devotion to his work, the economy as a whole plays a very important role in establishing a normal relationship between man and the economic environment. The same phenomenon or action, which has the same manifestations and has the same effect on people, can cause a different reaction depending on the fact that people have different attachments to this phenomenon and action. Reflecting a person's feelings, attitudes toward a particular object, commitment makes his decisions and actions individual. It is important to emphasize that a person usually has a specific attachment to every object or phenomenon that he encounters in life. Commitment must relate to internal and external factors. Thus, the internal environment concerns the activities of the enterprise and its condition, in particular, internal factors are goals, structure, objectives, technologies and personnel. External factors involve a wide range of factors: economic, legal, political, cultural, scientific and technical, and so on. The human economy actively influences the formation of such factors and the creation of a global external environment [3].

Important for an efficient economy, establishing good relations in the group are three types of commitment:

- Job satisfaction;
- Enthusiasm for work;
- Commitment to the group.

The nature and content of work have the greatest influence on increasing job satisfaction, in particular in the international team. It is necessary to consider in more detail the influence of individual components of this factor.

For a long time, standardization and specialization of work were considered and in our practice were a strong source of productivity. Standardization is the process of identifying unified actions that allow to obtain a product that meets the high requirements of the modern world, in particular also meets the standards of ISO and other structures involved in the allocation of standards for the production of goods and services. Specialization is the process of identifying certain actions that can be performed by individual employees with high productivity.

The processes of standardization and specialization are quite common in the international environment. This ISO produces standards for a wide variety of goods and services and the workers who manufacture these products become the basis for globalization processes in the world. Specialization becomes a process in which individual countries, enterprises and individuals are characterized by the performance of certain actions and functions. This is what distinguishes these actors in the international environment. Yes, Ukraine specializes in information technology, which is produced by specialists in this field, but the basis of such specialization is IT specialists, individuals working in this field.

It should be noted that the higher the standardization and specialization, the higher the productivity. But the relationship between job satisfaction and its standardization and specialization is different. If the work is not standardized at all, then job satisfaction is low. As specialization and standardization increase, it begins to grow, but until a certain point, after which it begins to decline rapidly. With full standardization, satisfaction falls to the same low level if the work was not standardized at all. Therefore, management needs to think about how to reduce the negative impact on job satisfaction caused by high standardization and specialization [4]. The two most common ways to do this

are to rotate and expand your production responsibilities by setting additional tasks for the employee.

Standardization is the basis for the spread of globalization processes, because it is a series of actions to unify production processes is the result of standardization. The well-known thesis that globalization is a system of subordination of all national to international norms and standards, becomes the basis for understanding the impact of this factor on the formation of the global environment.

Specialization is also the reverse of standardization, when efforts are distributed on the selective capabilities of production processes. Known specialization in international economic relations, there are also many works by researchers from A. Smith and D. Ricardo to E. Heckscher and B. Olin and institutional scientists. They provide for the separation of industries whose products will be exported and the identification of goods for import. The behavior of people in the nanoeconomy should influence the intensification of export-import relations. Thus, taking into account the behavior of stereotypes of nations about doing business, negotiations, cooperation with a wide range of international partners leads to more favorable relations in the global environment.

There is such a thing as values, which have a great influence on a person's preferences, on the decisions he makes. Values are at the heart of a person's personality. They are quite stable over time and there are many of them. Usually values are seen as the normative basis and foundation of human behavior. Values are of two types:

- Values related to life goals, desired results, etc. Such life goals relate to various aspects of the development of national stereotypes of economic behavior. For some nations the values of the goals of life are basic, for others such a role is played by providing values;
- Values that refer to the means a person uses to achieve goals. These values are the mechanism for achieving the goals of life and there are many of them and, in addition, they are also different for different nations.

A person's value system is formed mainly in the process of his upbringing and education of a specialist [1]. Competence is a multifactorial quality of a specialist. It presupposes not only the presence of a certain amount of knowledge, skills, experience and personal qualities that are very important

factors for achieving high results in professional activities, but also the value orientations of the specialist, his awareness of his place in society and understanding of the world around him. style of interaction with other people, the general culture of the individual, as well as abilities and opportunities for continuous improvement of their own creative potential. Competences become the basis for the formation of behavior in international economic relations, when the creative potential of the individual must be used to the fullest. Competences are acquired within a certain country when there is training and education in universities in particular, and then the young person finds an effective way to work in such jobs that need such specialists the most. Specialization becomes the basis for holding a position with certain characteristics. On the other hand, the world's leading companies track and search for specialized specialists and offer decent wages.

Competence is a set of interrelated personality qualities (knowledge, skills, abilities, means of activity) that are set in relation to the relevant range of objects and processes, and necessary to act qualitatively productively in relation to them. Accordingly, competence is a person's possession of competence, which includes his personal attitude to it, as well as to the subject of activity. Thus, the competence helps the specialist to solve difficult situations and vital problems, gives the opportunity to act effectively in all spheres of his professional activity in the framework of international economic relations.

Note that at the present stage of development of the behaviorist approach in the nanoeconomy, we should distinguish three main aspects of the human factor in the economy, namely: the behavior of individuals; behavior of people in groups; the nature of the behavior of the leader, leadership.

References:

1. Організаційна поведінка: Підручник. / Новак В. О., Мостенська Т. Л., Ільєнко О. В. – К.: Кондор-Видавництво, 2012, – 498с.
2. Прядко В.В. Економічна ефективність виробництва: проблеми теорії та методології управління. – К.: Наукова думка, 2003, – 282с.
3. Сухарський В. С. Менеджмент: Навчальний посібник. – Тернопіль: Астон, 2001, – 340с.
4. Gibson J. L., Ivancevich J. M., Donnelly J. H. Organizations: Behavior, Structure, Processes. 7th ed. (Boston, 2004)

ІНСТРУМЕНТИ ПІДТРИМКИ РОЗВИТКУ КОМПАНІЙ СЕКТОРУ МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ В ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИЦІ МЕНЕДЖМЕНТУ

Биців Марія Михайлівна

аспірант інституту фізики, математики, економіки та інноваційних технологій, Дрогобицький державний педагогічний університет ім. І. Франка, м. Дрогобич, Україна

Позитивні ефекти функціонування малого і середнього бізнесу призводять до переконання, що ці суб'єкти відіграють значну роль в економіці та мають сприятливий соціальний ефект. У результаті Європейський Союз, окремі країни, органи місцевого самоврядування, а також різні політичні та професійні кола висувають постулати про необхідність підтримки розвитку компаній у секторі малого та середнього бізнесу. Їх ефектом є поява різноманітних стратегій, програм та інструментів підтримки розвитку малого та середнього бізнесу в середовищі цих суб'єктів.

С. Янкевич (S. Jankiewicz) вважає, що значна частина організацій працює на користь підприємництва і діє на некомерційній основі. До цих установ належать такі підрозділи, як неурядові організації, бізнес-організації, а також науково-дослідні інститути та академічні установи [3, с. 45].

Крім того, до сфери стимулювання розвитку малого та середнього бізнесу залучені такі компанії, як банки, лізингові та венчурні фонди, дорадчі та консалтингові компанії та ряд інших комерційних структур. Діяльність з надання допомоги також здійснюється через неформальні організації, такі як сім'я чи місцева громада.

Підтримку розвитку малого та середнього бізнесу можна реалізувати трьома основними способами: шляхом обмеження або сприяння подоланню бар'єрів розвитку в секторі малого та середнього бізнесу, шляхом забезпечення чи стимулювання факторів розвитку малого і середнього бізнесу або шляхом одночасного обмеження негативних детермінант розвитку, і посилення конструктивних факторів.

Залежно від теоретичного підходу до визначення розвитку організації, акцент може бути на підтримці якісних змін або на

доповненні – кількісних та якісних. Проте, більш важливим видається внесення якісних змін. Кількісне збільшення, особливо у сфері зайнятості, розміру виручки або основних фондів, може призвести до виходу суб'єкта господарювання з категорії МСБ.

Для компаній сектору МСБ стають доступними спеціальні інструменти підтримки розвитку. Їх можна визначити як зовнішні, формалізовані потоки цінності, насамперед ресурсного характеру, що стимулюють якісні та/або кількісні зміни, що ведуть до розвитку компаній сектору МСБ.

Ступінь формалізації може бути різним. Потоки цінностей ресурсного характеру в свою чергу вказують на спрямування бажаної допомоги малому чи середньому бізнесу. Допомога тут базується на наданні ресурсів, які є важливим джерелом якісних чи кількісних та якісних змін, що становлять основу розвитку підприємства.

Це зусилля, яке найчастіше відбувається у формі залучення конкретних ресурсів у процес придбання інструментів підтримки розвитку, може призвести до тимчасового обмеження працездатності суб'єкта господарювання.

Розробка програм і стратегій допомоги сектору МСБ, а також підвищений інтерес ринкового середовища до потенціалу цієї групи підприємств привели до появи низки різноманітних інструментів допомоги. Б. Філіп'як (B. Filipiak) зазначає, що часто цитовані таксономії виділяють конкретні групи цих інструментів: фінансові, юридичні, організаційні, загальні бізнесові, інформаційні, навчальні та консультаційні. Іноді поділ зводиться лише до відокремлення фінансових і нефінансових інструментів [2, с. 74].

На місцевому рівні також здійснюються різноманітні заходи допомоги, найчастіше через діяльність органів місцевого самоврядування. Сфера цієї діяльності багатогранна, оскільки місцева влада є як учасниками ринку, так і певною мірою його регуляторами.

Як стверджує, Б. Миколайчук (B. Mikołajczyk), ефективна політика підтримки сектору МСБ не має покладатися на одночасне застосування всіх доступних інструментів. Їх застосування має бути поступовим і відповідати сучасному етапу їх розвитку. Інакше політика та інструменти підтримки можуть бути не адаптовані до рівня малого і середнього бізнесу, яким вони адресовані [1, с. 187].

Список використаних джерел:

1. Mikołajczyk B., Finansowe uwarunkowania konkurencyjności przedsiębiorstw z uwzględnieniem sektora MSP, Difin, Warszawa, 2006, s. 186-188.
2. Filipiak B., Ruszała J., Instytucje otoczenia biznesu. Rozwój, wsparcie, instrumenty, Difin, Warszawa, 2009. 292 stron.
3. Jankiewicz S., Instytucje wspomagające rozwój małych i średnich przedsiębiorstw, a oczekiwania przedsiębiorców (na przykładzie aglomeracji poznańskiej), „Polityka Gospodarcza” nr 4/2000. s. 43-53.

Науковий керівник: Кишакевич Богдан Юрійович, доктор економічних наук, професор, Дрогобицький державний педагогічний університет ім. І. Франка, м. Дрогобич, Україна

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ УХИЛЕННЯ ВІД СПЛАТИ ПОДАТКІВ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Колесник Вікторія Миколаївна

*здобувач вищої освіти першого (бакалаврського) рівня,
Державний податковий університет, м. Ірпінь, Україна*

Глобальна проблема ухилення від сплати податків, зборів та інших обов'язкових платежів як фізичними, так і юридичними особами вже давно обговорюється багатьма вченими-юристами, економістами та науковцями.

Податкова система – один із найважливіших елементів української економіки. Як відомо, не всі компанії вчасно сплачують податки та збори в повному обсязі. Сьогодні ухилення від сплати податків стало практично нормою для багатьох підприємств. Вирішення цієї проблеми дуже важливе, враховуючи боротьбу з фінансовою злочинністю та необхідність мобілізації достатніх коштів до державного бюджету України.

Варто зазначити, що низькі податкові надходження зумовлені низкою причин, насамперед зниженням рівня реальної заробітної плати, у деяких випадках номінальним зниженням доходу, оскільки прибутковий

податок становить більшу частину податкових надходжень. По-друге, причиною зниження доходів бюджету від оподаткування є високий рівень ухилення від сплати податків, пов'язаний із бажанням фізичних та юридичних осіб зберегти більше грошей, незважаючи на незаконність цього методу. Таким чином, в економіці України подібні явища істотно впливають на формування державного бюджету та можливість реалізації соціально-економічної політики в країні [1].

До основних причин зниження доходу від оподаткування належать:

- погана організація бухгалтерського обліку та звітності у компаніях, установах, організаціях;
- некомпетентність органів та посадових осіб, які виконують організаційні та управлінські функції в економічній сфері на всіх рівнях державної влади;
- можливість створювати фіктивні підприємства за допомогою недосконалого процесу реєстрації та перевірки бізнесу.

До нормативних і правових причин варто віднести:

- численні зміни у законодавстві, які викликають труднощі для платників податків;
- невирішені юридичні питання з багатьох видів комерційної діяльності;
- відсутність чіткого визначення відповідальності за податкові правопорушення.

Використання офшорів вважається одним з найбільш масштабних схем ухиленням від сплати податків. Згідно зі звітом міжнародної організації Global Financial Integrity, протягом останніх 10 років з України було виведено близько 116 млрд. дол., що становить приблизно 9,4 % від ВВП кожного року [2].

Істотні за своїми розмірами є схеми, які відбуваються на митному контролі. У період 2011-2020 років такі махінації, як контрабанда та заниження вартості товарів, коштували бюджету майже 15 мільярдів доларів щороку. Загалом, за оцінками дослідників, до держбюджету щорічно не надходить 100-160 млрд грн.

Отже, офшори, шахрайство з ПДВ та заниження прибутку – схеми, які вже закріпилися у свідомості населення та не викликають подиву.

Вартим уваги є те, що для успішного реформування податкової системи та боротьби з ухиленням від сплати податків необхідно ретельно

вивчити та проаналізувати механізми та схеми, які використовує тіньовий капітал при податковому плануванні своєї діяльності [3].

Також зазначимо, що податкове навантаження має бути більш оптимальним, тобто, має не лише мобілізувати достатні кошти до бюджету, а й інвестувати кошти, що вивільнилися, у розширення виробництва та стимулювання інвестиційних процесів в Україні.

Для зниження рівня ухилення від сплати податків є доцільним удосконалити податкове законодавство; підвищити рівень податкової культури та податкової дисципліни; ефективно використовувати податкові надходження.

На практиці необхідно не збільшувати кількість перевірок та штрафів, а вдосконалювати демократичні інститути, посилювати боротьбу з корупцією та організованою злочинністю. На законодавчому рівні відповідальність за ухилення від сплати податків, зборів та інших обов'язкових платежів необхідно посилити шляхом внесення змін до Кримінального кодексу України.

На даному етапі розвитку податкової системи існує багато перепон на шляху до вирішення цієї проблеми, оскільки зі зростанням способів мінімізації податкові органи не в змозі здійснювати відповідний контроль щодо своєчасного і повного надходження коштів до бюджету. У законодавстві відсутнє поняття «мінімізації податків», однак на практиці його активно втілюють в життя, коли йде мова про ухилення від сплати податків.

Отже, створення раціональної податкової системи забезпечить баланс національних та приватних інтересів, сприятиме розвитку підприємництва та збільшенню національного багатства України. Але все ж в кінцевому результаті можливо змінити тенденцію зневіри у краще майбутнє, однак найбільш вагомим є переконання уряду, від якого залежить курс подальшого розвитку держави.

Список використаних джерел:

1. Матвійчук К. А. Тіньова економіка в Україні як наслідок уникнення від сплати податків. Фінансовий механізм вирішення глобальних проблем: тези доп. всеукр. наук.-практ. конф. (20-21 вересня 2012 р.) URL: http://www.confcontact.com/2012_09_21/7_matvijchuk.htm (дата звернення 16.11.2021 р.)

2. Офіційний сайт міжнародної організації Global Financial Integrity [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.gfintegrity.org>
3. Горобінська І. В. Тіньова економіка – як результат ухилення від сплати податків. Зб. наук. пр.. Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського URL: http://www.nbu.gov.ua/portal/natural/Vntu/2009_19_1/pdf/52.pdf. (дата звернення 16.11.2021 р.)

Науковий керівник: Калита Тетяна Анатоліївна, кандидат економічних наук, доцент кафедри фіскального адміністрування, Державного податкового університету, м. Ірпінь

БЮДЖЕТНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ ЯК ІНДИКАТОР РІВНЯ БЮДЖЕТНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Курганська Елеонора Іванівна

*кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів,
Одеський національний економічний університет;*

Ушканов Володимир Олегович

*слідчий слідчого відділу Одеського РУ поліції ГУ Національної
поліції в Одеській області*

В тезах розглянуто найбільш поширені причини попереджень бюджетних правопорушень, попереджень при реєстрації зобов'язань з виконання місцевих бюджетів та основні напрями підвищення діяльності органів державного фінансового контролю.

Ключові слова: ЄКР, ДКС, ДАС, бюджетні правопорушення, бюджетна дисципліна, контроль.

При виконанні державного бюджету і місцевих бюджетів застосовується казначейське обслуговування бюджетних коштів, яке забезпечує Державна казначейська служба України за допомогою єдиного казначейського рахунку як інструменту управління та контролю за бюджетними коштами. Однією з головних функцій органів Державної казначейської служби є контролююча, за допомогою якої ДКСУ здійснює контроль за веденням бухгалтерського обліку в розрізі надходжень та

видатків державного та місцевого бюджетів, що сприяє збереженню бюджетних коштів та дотримання вимог щодо ведення бухгалтерського обліку та порядку і термінів відкриття (закриття) бюджетних та не бюджетних рахунків, виявленню порушень бюджетного законодавства.

Основними завданнями контролю є забезпечення:

- своєчасного та повного обсягу надходжень платежів;
- законності та своєчасності фінансування заходів, передбачених видатковою частиною;
- чіткої організації спрямування бюджетних коштів;
- контроль за дотриманням бюджетної дисципліни всіма учасниками бюджетного процесу.

ДКСУ виявлено найбільш поширені причини попереджень бюджетних правопорушень:

- порушення термінів реєстрації бюджетних зобов'язань;
- недотримання вимог щодо оформлення документів;
- відсутності документів, підтверджуючих факт взяття бюджетних зобов'язань;
- відсутність у розпорядника бюджетних коштів асигнувань;
- відсутність документів закупівлі товарів, робіт, послуг тощо.

Найбільш поширені причини попереджень при реєстрації зобов'язань з виконання місцевих бюджетів:

- порушення термінів реєстрації бюджетних зобов'язань, встановлених законодавством;
- відсутності документів щодо закупівлі товарів, робіт і послуг;
- недотриманні розпорядниками бюджетних коштів обмежень, які вводяться законодавством;
- недотриманні вимог щодо оформлення поданих документів;
- відсутності у розпорядника бюджетних коштів відкритих асигнувань;
- невідповідності напрямів витрачання бюджетних коштів бюджетному асигнуванню.

Повноваження ДКСУ з контролю за дотриманням бюджетної дисципліни та законодавства – закріплені Бюджетним кодексом України. З зосередженням в руках ДКСУ, в особах їх керівників таких важливих функцій як контроль за фінансовими ресурсами та контроль за їх цільовим

спрямуванням в окремих випадках може провокувати суб'єктивність щодо прийняття рішень.

Рис.1. Динаміка основних показників діяльності ДАС України за період 2017-2020 рр.

Як представлено на рис.1. спостерігається загальна тенденція збільшення попереджень втрат майже в три рази. Імплементация світового досвіду забезпечення системи функціонування фінансового контролю, запровадження норм міжнародних стандартів у національні стандарти та вдосконалення законодавчої бази сприятиме підвищенню результативності контрольної діяльності та нівелює позитивну динаміку бюджетних правопорушень. Довгострокова стратегія надасть змогу щодо вирішення нагальних проблем, та повинна відповідати сучасним вимогам.

У діяльності органів державного фінансового контролю слід вдосконалити наступні напрями роботи:

- запровадження методу щодо проведення дистанційного аудиту за бюджетною ефективністю найбільш ризикованих об'єктів;
- розвиток "soft skills" кадрового складу органів фінконтролю;
- врегулювання питань відшкодування бюджетних коштів за вчинені бюджетні правопорушення;
- запровадження інноваційних методів та сучасних технологій;
- міжнародне співробітництво в аспекті імплементації досвіду та його адаптації тощо.

Наразі, ДАС виділяє основні напрями фінансових порушень:

- незаконні витрати від завищеної вартості фінансових зобов'язань;
- нарахування та перерахування надходжень загального та спеціального фондів не в повному обсязі та з порушенням термінів;

- втрата активів через списання дебіторської заборгованості;
- незаконні виплати фізичним особам (компенсацій, допомог, пільг та субсидій, пенсій, стипендій);
- завищення кількості чи вартості придбаних товарів та ін.

Пошук шляхів підвищення ефективності фінансового контролю, особливо казначейського, є актуальним і викликає зацікавленість багатьох вчених.

Список використаних джерел:

1. Бюджетна звітність [Електронний ресурс]. – URL: <http://budget.rada.gov.ua/kombjudjet/control/uk/index>. Дата доступу: 22.03.2022.
2. МФ України [Електронний ресурс]. – URL: <https://index.minfin.com.ua/finance/ekr/2022/> Дата доступу: 24.03. 2022.
3. Публічний звіт «Про діяльність аудиторської служби України за 2018 рік». URL: <https://cutt.ly/mb8DWv2>
4. Публічний звіт «Про діяльність аудиторської служби України за 2019 рік». URL: <https://cutt.ly/Uneg4Uc>
5. Публічний звіт за 2020 рік «Про діяльність аудиторської служби України». URL: https://dasu.gov.ua/attachments/60567d79-9784-4c4f-8d5c-abb9af46d467_%D0%9F%D0%A3%D0%91%D0%9B%D0%86%D0%A7%D0%9D%D0%98%D0%99%20%D0%97%D0%92%D0%86%D0%A2_2020_.pdf

ПЕРЕВАГИ ПЕРЕХОДУ НА СДО В УМОВАХ ВІЙНИ

Курганська Елеонора Іванівна

кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів, Одеський національний економічний університет

В тезах здійснено аналіз залишків коштів на ЄКР, виявлено особливості функціонування органів ДКСУ при переході на СДО в умовах війни, її переваги.

Ключові слова: ДКСУ, СДО, ЄКР, залишки кошти, казначейська система, казна, доходи, видатки, система казначейства, бюджети.

Запровадження ЄКР, на який зараховуються доходи, і з якого здійснюються видатки, дає змогу зосередити фінансові ресурси на кореспондентському рахунку ДКСУ. Аналіз динаміки Тпр показників середніх значень залишків коштів ЄКР ДКСУ за 2003-2021 рр. з застосуванням поліноміальної лінії тренду 3 ступеня, як показано на рис.1, демонструє загальну позитивну тенденцію у 2005 р., 2009 р., 2013 р. та різке зростання в 2014 р., 2017 р. та 2019 р., відповідно, різко діаметрально протилежними значеннями в 2016 р., 2018 р., 2020 р. Поліноміальна лінія тренду середніх значень залишків коштів ЄКР ДКСУ за 2003-2021 рр., за допомогою якої підтверджено загальну тенденцію, вказує на стабільно зростаючу з 2006 р позитивну динаміку.

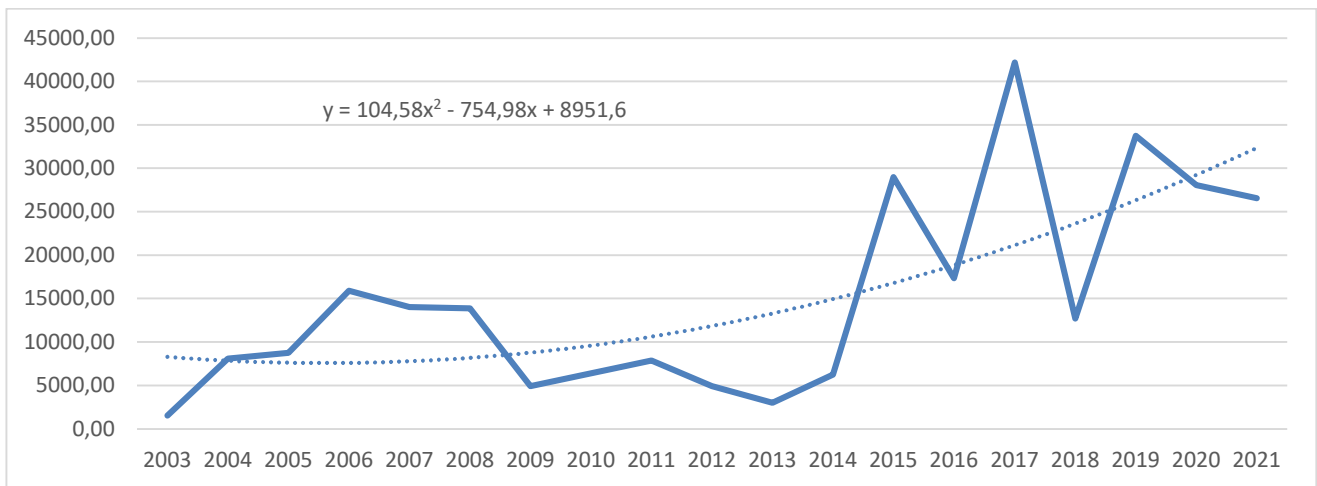

Рис.1. Аналіз динаміки Тпр показників середніх значень залишків коштів ЄКР ДКСУ за 2003-2021 рр. з застосуванням поліноміальної лінії тренду 2 ступеня, млрд. Грн

Аналіз динаміки Тпр показників максимальних значень залишків коштів ЄКР ДКСУ за 2003-2021 рр. з застосуванням поліноміальної лінії тренду 2 ступеня, як представлено на рис.2, продемонстрував загальну позитивну тенденцію за весь зазначений в дослідженні період часу. Поліноміальна лінія тренду Тпр показників максимальних значень залишків коштів ЄКР ДКСУ за 2003-2021 рр., за допомогою якої ми виявляли динаміку досліджуваних максимальних значень залишків коштів ЄКР ДКСУ за 2003-2021 рр., підтвердила загальну тенденцію, та, разом з тим, виявлено стабільно зростаючу динаміку з 2009 р., хоча в зазначеному році сталась економічна криза.

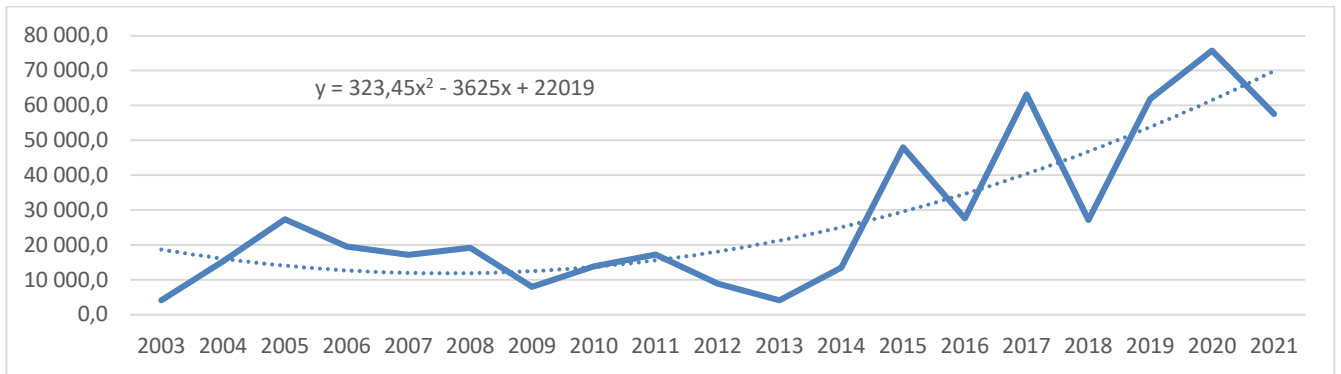

Рис.2. Аналіз динаміки Тпр показників максимальних значень залишків коштів ЄКР ДКСУ за 2003-2021 рр. з застосуванням поліноміальної лінії тренду 2ступеня, млрд. грн.

За допомогою динамічного ряду побудовано прогноз майбутніх періодів з урахуванням закономірностей попередніх періодів, рівняння тренду якого має наступну залежність виду: $y_t = f(t) + \varepsilon_t$, $f(t)$ – детермінована (невипадкова) компонента процесу (явища); ε_t – стохастична (випадкова) компонента процесу; t – номер періоду $t = \overline{1, n}$, де n – кількість досліджуваних періодів.

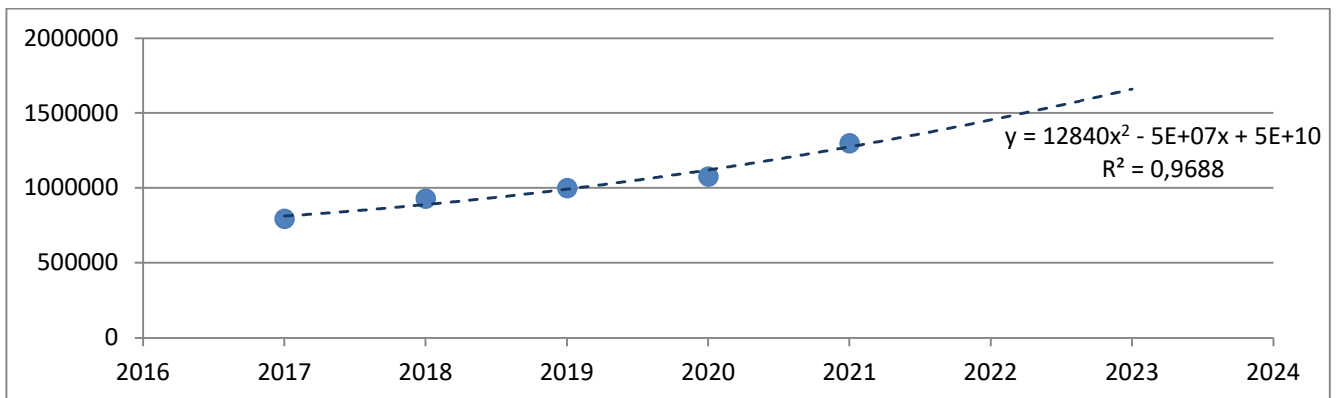

Рис. 3. Поліноміальна лінія тренду дохідної частини ДБУ (млн. грн.)

Для наведеного динамічного ряду по доходам державного бюджету України за період з 2017 по 2021 рік (y_t , $t = \overline{1, 6}$) найкращий результат отримано під час екстраполяції поліному трендової моделі, коефіцієнт апроксимації $R=0,9688$. За допомогою отриманого рівняння прогнозовано майбутні значення розміру доходів ДБУ: $y = 12840x^2 - 5E+07x + 5E+10$

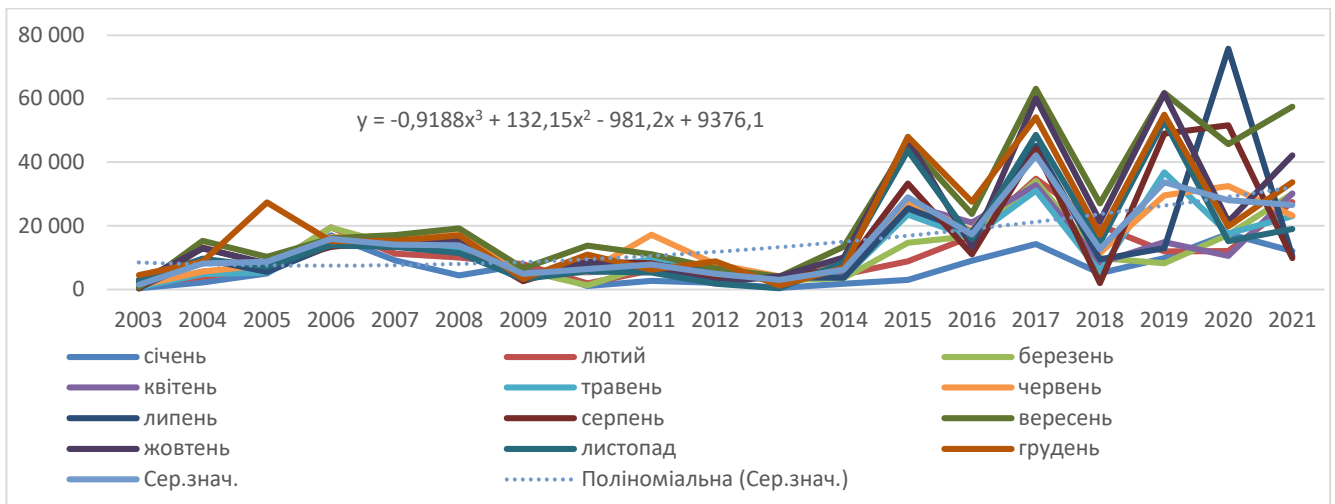

Рис.4. Аналіз динаміки залишків коштів на ЄКР ДКСУ за 2003-2021рр. та їх середніх значень граничного обсягу з застосуванням поліному 2 ступеня, млрд. грн.

Аналіз динаміки залишків коштів на ЄКР ДКСУ 2003-2021рр. та їх середніх значень граничного обсягу з застосуванням поліноміальної лінії тренду 2 ступеня, як продемонстровано на рис.4, підтверджує загальну позитивну тенденцію. Проведений моніторинг в розрізі середньорічних показників Тпр середніх залишків ЄКР ДКСУ за 2003-2021рр. надав можливість виявити ряд проблем щодо функціонального забезпечення в казначейській системі та управління бюджетними коштами при переході на СДО в сучасних умовах, в умовах воєнного стану:

- надмірну складність та обсяги рахунків щодо зарахування;
- надані позички з ЄКР на покриття ТКР МБ та ПФУ на безоплатній основі;
- недосконала АС«Є-Казна» та ряд недоліків СДОВ практичному аспекті тощо.

Запровадження інновацій та подальший імплементаційний період в процесі апробації на початковому етапі та вдосконалення в умовах сьогодення в системі казначейства, роль казначейської системи важко переоцінити, в умовах воєнного стану особливо. Умови, в яких функціонує казначейська система, стали більш жорсткими, посилилися через COVID, введення карантину, дистанційного обслуговування, а сьогодні, в умов війни та окупації. Наразі, важливим є акцентувати роботу на обов'язковості впровадження в процес:

- сучасних систем інформаційних технологій з застосуванням інноваційних рішень;

- спрощення саме процедур перерахування коштів на ТКР\ЄКР;
- розвиток скілів у сучасного фахівця казначейської системи тощо.

Список використаних джерел:

1. Бюджетна звітність [Електронний ресурс]. – URL: <http://budget.rada.gov.ua/kombjudjet/control/uk/index>. Дата доступу: 22.03.2022.
2. МФ України [Електронний ресурс]. – URL: <https://index.minfin.com.ua/finance/ekr/2022/> Дата доступу: 24.03. 2022.

РОЛЬ ЛІДЕРСТВА В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Курганська Елеонора Іванівна

*кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів,
Одеський національний економічний університет*

В тезах виявлено основні тенденції в системі освіти та роль лідерства в умовах війни, вплив лідерських якостей на hard skills та їх переваги в сучасному світі.

Ключові слова: soft skills, hard skills, навички сучасного науковця, освіта, лідерство, наука, війна.

Сучасна парадигма системи освіти спонукає науковців до активізації інноваційної діяльності, яка є основною рушійною силою впровадження реформ у педагогічну діяльність. Творчий потенціал науковців є одним із важливих факторів впливу на успішність та реалізацію сучасних реформ. До пріоритетних напрямів в аспекті впровадження інновацій процесу освіти є:

- управління інноваційними процесами, вектором яких є свідомо рефлексія на зміни системи освіти;
- системного реформування освіти;
- інноваційне впровадження інформаційно-технічного забезпечення.

Soft skills набагато складніше освоювати та сучасні умови диктують все нові виклики, а в умовах воєнного часу має бути відповідна миттєва реакція на виклики та ризики, миттєве прийняття рішень та відповідальність за команду, перш за все.

Це стосується всіх сфер діяльності та може бути впроваджено на будь-якому етапі розвитку та взаємовідносин в команді.

Більшість дослідницьких центрів США, насамперед, Інститут майбутнього (Institute for the Future) підготували спільно з Університетом Фенікса ще 2011р. на основі методології форсайта прогнозування в аспекті розвитку сучасних на той час навичок, які з кожним роком набирають все більше обертів та популяризації, на ринку праці (IFTF, 2011 вивчали феномен “soft skills”).

Щодо поняття “soft skills” науковці виявили здатність людини до міжособистісних взаємодій в системі з особистісними характеристиками.

Наразі, підходи розділились, тому інша наукова спільнота акцентувала саме роль “soft skills” побудові успішної професійної кар’єри. Якщо звернутися до навчальних програм, то висновок лише один – переваження освітніми програмами, зміст яких розвиває “hard skills”. Разом з тим, без розвинених “soft skills” «тверді» навички надають можливість розвивати успішну кар’єру лише до 20% від загального потенціалу.

Сьогодні, в умовах війни, окупації важко говорити про одну з м’яких навичок – лідерство, на перший погляд, не зовсім доцільно.

Проте, саме в кризові періоди лідерські якості як доміанти виводять сприйняття людиною ситуацій адекватно та дають можливість нести відповідальність за власні думки, вчинки, команду та результати діяльності чи дії, де б це не було: від сфери освіти до військових батальйонів.

До одних з важливіших методів розвитку “soft skills” варто віднести:

- самонавчання ;
- time-management;
- менторство;
- коучинг;
- тренінги;
- кейс-методи;
- дуальна освіта;
- адвокація;
- аналіз інформаційних джерел та великих обсягів інформації тощо.

В сучасних умовах лідер має володіти та розвивати навички за допомогою наступних технологій та підходів:

- проектні ініціативи;
- інформаційно-комунікаційні;
- новаторські;
- іноваційні тощо.

Країни Європейського Союзу сформували поняття Soft Skills (м'які навички) як сукупність міжпрофесійних та універсальних навичок, корисних для всіх видів діяльності; звично, Soft Skills надають можливість:

- адаптації до нових умов;
- якісного та оптимального вирішення нагальних проблем та поточних питань;
- зміни сфери діяльності та зайнятості;
- якісного налагодження комунікацій;
- розвивати емпатію та здатність вибудовувати взаємовідносини з іншими;
- поглиблювати мультикультурну компетентність;
- розвивати креативність в прийнятті рішень;
- самодисципліну та самопрезентацію;
- розвивати мультидисциплінарне мислення;
- працювати над розвитком критичного мислення;
- проявляти ініціативність та нести відповідальність.

Що саме підсилює лідера? Звично, навичка публічних виступів, що є одним з основних скілів для сучасного лідера:

- публічні виступи проявляють лідера та підсвічують його вміння переконливості, комунікативних здібностей;

Важливим скілом сучасного лідера, лідера-новатора та лідера-ритора є вміння завоювати та втримати увагу аудиторії;

- знання правил жорсткої риторики, діловий етикет тощо;
- вміння публічних виступів виділяє лідера в умовах жорсткої конкуренції;
- вміння публічних виступів частково ґрунтується на ефективному мисленні;
- публічні виступи мають вирішальне значення в сфері медіації, адвокації та менторських програмах.

Очевидно, що сучасному лідеру розвинені м'які скіли, насамперед, лідерство, гарантовано надають переваги і в мирний час, і в умовах воєнного стану.

Сучасний ринок праці в більшій мірі зорієнтований на розвиток та поглиблення особистісного потенціалу (personal qualities), скілів міжособистісного спілкування (interpersonal skills) та кар'єрні скіли або вміння побудови кар'єри (career attributes) – все це в сукупності є передумовою в аспекті розвитку нових підходів та сучасних тенденцій, насамперед, системи освіти та науки.

Список використаних джерел:

1. Програми діяльності Кабінету Міністрів України на 2020-2025 рр. URL: <https://program.kmu.gov.ua/meta/vipusnikiskoli-e-samodostatnimitvorcimi-ta-kreativnimi-osobistostami-aki-maut-gruntovni-znanna-ta-volodiut-kompetentnostami-so-potribniu-sucasnomu-sviti>
2. Формула НУШ. URL: <https://nus.org.ua/about/formula/>
3. Mitchell G. Essential soft skills for success in the 21st century workforce as perceived by Alabama business/marketing educators [Електронний ресурс]. URL: http://etd.auburn.edu/bitstream/handle/10415/1441/Mitchell_Geana_57.pdf (дата звернення: 20.01.2020).
4. Parsons T. Definition: Soft skills [Електронний ресурс]. URL: <https://searchcio.techtarget.com/definition/soft-skills>
5. Robles M. Executive perceptions of the top 10 soft skills needed in today's workplace // Business Communication Quarterly. 2012. № 75 (4). P. 453-465.

МЕХАНІЗМ ФІНАНСУВАННЯ ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ЕКОНОМІЧНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ

Лукашенко Любов Володимирівна

аспірантка кафедри маркетингу, менеджменту та управління бізнесом Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини

В умовах всесвітньої глобалізації, освіта розглядається як головний фактор соціально-економічного прогресу, оскільки найважливішою цінністю та основним капіталом сучасності всі прогресивні, розвинені країни вважають людину та її інтелектуальний потенціал. Загальна середня освіта – основа розвитку особистості,

суспільства, нації та держави, запорука майбутнього України, вона впливає на всі сфери економічного життя суспільства, оскільки саме тут закладаються підґрунтя, які в майбутньому формують висококваліфікованого спеціаліста, а це є вагомим елементом на шляху досягнення високих темпів економічного зростання держави і добробуту кожного громадянина. Ця сфера формує знання і вміння молодого покоління, займається його вихованням та підготовкою майбутніх кадрів, є визначальним чинником політичної, соціально-економічної, культурної та наукової життєдіяльності суспільства. Освіта відтворює і нарощує інтелектуальний, духовний та економічний потенціал суспільства. Саме тому її розвиток та удосконалення є важливою передумовою подолання негативних кризових ситуацій в економіці і суспільстві, що нині мають місце.

Кризовий стан економіки, дефіцит державних ресурсів, викликаний військовими діями що проходять нині в Україні, зумовив функціонування освіти за принципом обмеженості бюджетного фінансування. В результаті недоотримання фінансових ресурсів, застарілістю нормативно-правового забезпечення та механізмів залучення і використання позабюджетних коштів, освітня галузь не отримує необхідного розвитку [3].

Якість освіти безпосередньо впливає на соціально-економічну ситуацію в Україні, а отже, дослідження проблем фінансування освітньої сфери є надзвичайно актуальними та потребують особливої уваги.

Основним завданням держави, в умовах економічної нестабільності, має бути створення відповідного нормативного та регуляторного середовища, в якому приватні підприємці, бізнес, громадські організації будуть зацікавлені у висококваліфікованих, мобільних, компетентних працівниках, та активніше залучатимуться до фінансування освіти, зокрема загальної середньої освіти. Владою мають бути створені передумови для раціонального використання коштів і забезпечення якості підготовки спеціалістів на рівні вимог європейських стандартів.

Питання розвитку та фінансування загальної середньої освіти активно досліджували у своїх працях вітчизняні та зарубіжні вчені та практики, відомими представниками яких є: В. Андрущенко, Т. Боголіб, О. Бровко, В. Буковинський, І. Вакарчук, І. Вахович, Д. Дзвінчук, Т. Ілляшенко, Л. Іщук, В. Затуренська, В. Кремень, В. Лівшиць, В. Малишко, С. Ніколаєнко, К. Павлюк, Т. Радіонова, С. Пиріг. Разом з

тим, проблеми достатності фінансування закладів загальної середньої освіти для нашої країни завжди є актуальними та потребують детального системного вивчення, а тим більше в умовах економічної кризи та потребі держави в якісних послугах освітніх закладів. При вирішенні питань фінансування закладів освіти необхідно звернути увагу на об'єктивну потребу подальшого дослідження проблемних аспектів фінансового забезпечення таких закладів із врахуванням різних джерел формування фінансових ресурсів. Дослідження вище вказаних науковців сформулювали вагоме теоретичне та практичне підґрунтя для подальшого дослідження даної проблеми.

Метою дослідження даної теми є аналіз сучасних джерел фінансування, їх достатність в умовах економічної нестабільності; визначення та аналіз додаткових джерел фінансування загальноосвітніх закладів.

Україна на законодавчому рівні визначає освіту пріоритетною сферою соціально-економічного, інтелектуального, духовного і культурного розвитку суспільства і держави. Основою відтворення потенціалу народу та виходу української науки, техніки і культури на світовий рівень, національного відродження, становлення державності та демократизації суспільства має стати розбудова системи освіти [1].

Наразі, через недостатність фінансування освіта України не має необхідного рівня розвитку, і держава визнає цей факт. Текст національної програми «Освіта» містить положення про те, що наявна система освіти України перебуває в стані, який не задовольняє вимоги, що постають перед нею в умовах розбудови української державності. Проявом цього є невідповідність освіти запитам особистості, потребам суспільства, світовим досягненням людства, у знеціненні соціального престижу освіченості та інтелектуальної діяльності, бюрократизації усіх ланок освітньої системи [2].

В умовах глобалізації та інформаційної революції, коли в економіці розвиваються конкурентні відносини, освіта, на жаль, не виконує своєї суспільної функції. Дана ситуація пов'язана з невідповідністю законодавчо встановлених стандартів та їх бюджетним фінансуванням. Викликано це недостатністю бюджетних коштів, а відтак неспроможністю державою повною мірою забезпечити функціонування та розвиток освіти.

Аналізуючи ситуацію в сфері загальної середньої освіти, можна зробити висновки, що механізм її фінансування недосконалий, а це призвело до зниження якості освітніх послуг. Для побудови ефективної моделі фінансування закладів загальної середньої освіти, необхідно чітко визначити механізм здійснення видатків, який буде підтримуватись з боку держави та суспільства. Політика фінансування освіти повинна формуватися відповідно соціально-економічної доцільності здійснення бюджетних видатків та поєднання світового і вітчизняного досвіду.

Сукупність вищеперерахованих заходів повинна сприяти вихованню всебічно розвиненої особистості з системним світоглядом та логічним мисленням.

Список використаних джерел:

1. Аналітична записка «Дослідження стратегічних напрямів реформування освіти і науки в Україні» / Міжнародний центр перспективних досліджень. URL: <http://www.icps.com.ua/>
2. Бугай І. В. Механізм фінансування освіти // Держава та регіони – серія: Економіка та підприємництво. 2007
3. Ілляшенко Т. О. Проблеми та перспективи фінансування освіти і науки в Україні в умовах економічної кризи / Т. О. Ілляшенко, Т. О. Радіонова // Механізм регулювання економіки. 2020.
4. Концепція розвитку освіти України на період 2015-2025 років. Проект. URL: http://tnpu.edu.ua/EKTS/proekt_konserc.pdf.
5. Малишко В. В. Фінансова політика України у галузі середньої освіти: автореф. дис. к. е. н. : спец. 08.00.08 «Гроші, фінанси і кредит» / В. В. Малишко. – Запоріжжя, 2012. – 48 с.
6. Полозенко Д. В. Фінансове забезпечення загальноосвітніх закладів та шляхи його вдосконалення / Д. В. Полозенко // Фінанси України. – 2007. – № 10. – С. 27-33.
7. Якимчук Т. В. Проблеми фінансування загальноосвітніх шкіл та напрямки їх вирішення URL:

ІНВЕСТУВАННЯ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ ЯК ДЖЕРЕЛО ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ

Машилій Галина Богданівна

*кандидат економічних наук, доцент, Тернопільський
національний технічний університет імені Івана Пулюя*

У сучасних умовах здійснення ринкової діяльності підприємств об'єктивною необхідністю виступає забезпечення їх активного інноваційного розвитку як передумови виживання, успішного розвитку у конкурентному середовищі та виходу на міжнародні ринки. Інновації можуть здійснюватися не тільки у сфері технологій чи продуктів, а й у сфері управління, маркетингу тощо. При цьому втілення інновацій здебільшого вимагає наявності достатнього ресурсного забезпечення, відсутність або недостача якого може утруднювати розвиток та спричинювати виникнення проблем щодо практичної реалізації нововведень на підприємствах. Тому менеджери організацій повинні вміти правильно визначати основні параметри інноваційної діяльності та забезпечувати наявність джерел їх фінансування.

Важливу роль у цьому процесі відіграє залучення зовнішніх та внутрішніх інвестицій. Як свідчать дані Національного банку України, станом на 31 грудня 2021 року обсяг прямих іноземних інвестицій, що надійшли в економіку України (залишків), а саме інструментів участі в капіталі підприємств та боргових інструментів, становив 62 131,4 млн. дол. США. При цьому за даними платіжного балансу, що був опублікований на сайті Національного банку, чистий приплив прямих іноземних інвестицій у 2021 році становив 6,7 млрд. дол. США. Інвестиції, що надійшли, були спрямовані в основному у розвинені в нашій країні сфери економічної діяльності. Так, станом на 31 грудня 2021 року найбільші обсяги прямих інвестицій (залишків) були спрямовані у розвиток підприємств промисловості – 43,3 %, а також установ й організацій, що здійснюють оптову і роздрібну торгівлю, ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів – 15,6 % [1].

Структура іноземного інвестування в економіку України у 2021 році наведена на рис. 1.

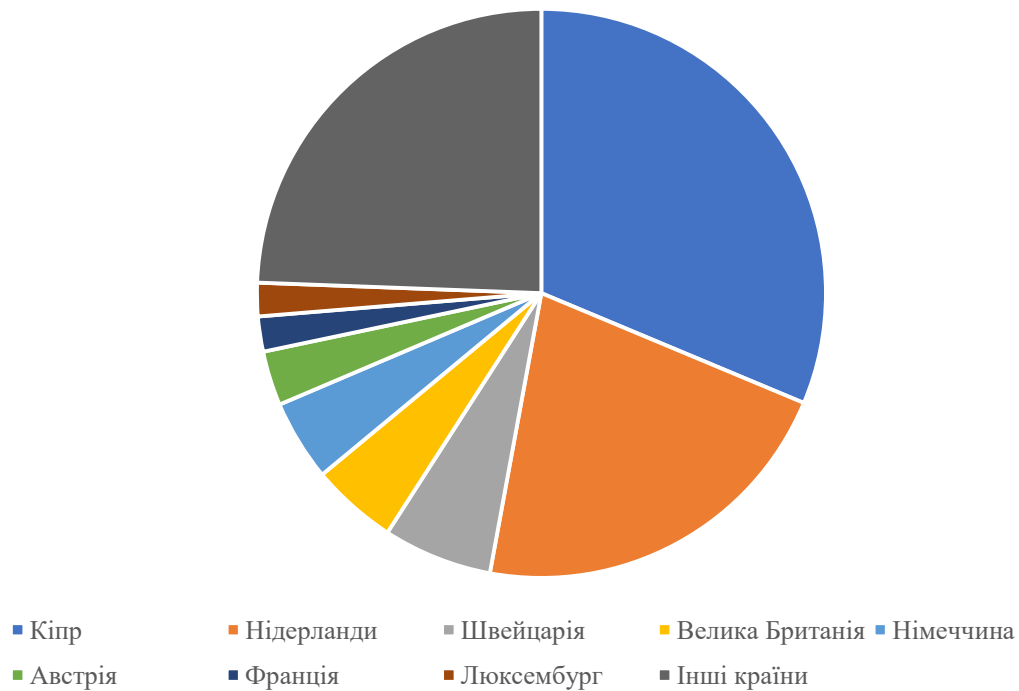

Рисунок 2. – Структура іноземного інвестування в економіку України у 2021 році [2]

Основними країнами-інвесторами у 2021 році виступали Кіпр – 31,3 %, Нідерланди – 21,6 %, Швейцарія – 6,2 %, Велика Британія – 4,9 %, Німеччина – 4,6 %, Австрія – 3,1 %, Франція – 2,0 % та Люксембург – 1,9 %. На частку інших країн припадало 24,4 % іноземних інвестицій.

Активне залучення зовнішніх та внутрішніх інвестицій виступає не лише дієвою передумовою стійкого розвитку підприємств, але й каталізатором процесів нарощення різноманітних складових інноваційного потенціалу. Це сприятиме комплексному інноваційному розвитку підприємств в Україні.

Список використаних джерел:

1. Інвестиційна діяльність в Україні. URL : http://www.ukrstat.gov.ua/metaopus/2021/2_03_04_01_2021.htm
2. Стан інвестиційної діяльності в Україні. URL : <https://www.me.gov.ua/Documents/List?lang=uk-UA&tag=Стан%20інвестиційної%20діяльності%20в%20Україні>

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ПОПИТУ ТА ПРОПОЗИЦІЇ НА РИНКУ ПРАЦІ В УКРАЇНІ

Огнєва Альона Вадимівна

здобувач вищої освіти ступеня доктора філософії

спеціальності 051 «Економіка», Маріупольський державний університет

Функціонування ринку робочої сили вимагає постійного узгодження попиту та пропозиції. Попит визначається потребою виробництва у робочій силі, виявляється у грошовій формі та відбиває купівельну спроможність власників засобів виробництва. Саме потреби виробництва змушують покупців робочої сили звертатися до ринку праці.

Попит на робочі місця більшою мірою залежить від соціально-економічного розвитку суспільства, а не тільки від чисельності працездатного населення, його природного руху, старіння та фізичного стану. Тобто, попит на робочі місця визначається умовами, в яких знаходиться індивід зі своїм соціальним статусом і на основі яких формуються вимоги щодо відповідності оплати праці, максимальної відповідності робочого місця здібностям, знанням та професійному досвіду працівника, перспективам професійного зростання.

Роботодавець на ринку праці висуває альтернативні вимоги до працівників, виходячи насамперед з економічних інтересів виробництва. Формально його не цікавить соціально-економічне становище носія робочої сили, він зацікавлений у якісному, своєчасному та професійному рівні виконання запропонованих робіт.

Таким чином, формування попиту на робочу силу підпорядковане потребам та інтересам роботодавця й може бути здійснено за такими напрямками:

- збереження та модернізація робочих місць, створення нових та ліквідація зайвих чи неефективних;
- створення робочих місць шляхом розвитку підприємництва;
- організація оплачуваних громадських робіт, що означає надання безробітним тимчасової роботи;
- створення робочих місць для осіб з обмеженими можливостями.

Пропозиція характеризує чисельність та склад людей, що потребують отримання роботи, зацікавлених та здатних до праці. У

сучасних умовах пропозиція робочої сили визначається попитом населення на робочі місця та формується під впливом економічних, соціально-демографічних і психологічних факторів.

Джерелом пропозиції робочої сили є: навчальні заклади; державний сектор економіки; система підготовки та підвищення кваліфікації кадрів; безробітні; біженці; пенсіонери та інваліди, які бажають працювати.

Чинники від яких залежить пропозиція робочої сили можна розділити на дві категорії. У першому випадку йдеться про «особистісні» фактори трудової мобільності, такі як професійне зростання, недостатній або надмірний рівень кваліфікації, незадоволеність роботою, зміна місця проживання, завершення навчання, досягнення пенсійного віку, переміщення. У другому випадку це є такі фактори, як поява нових ринків або стиснення старих, технічне переозброєння підприємств та цілих галузей, посилення або ослаблення внутрішньої та міжнародної конкуренції.

Формування пропозиції робочої сили виявляє потреби та інтереси працівника, керованого головним мотивом – отримати роботу, що влаштовує за змістом, умовам праці та оплаті. Слід виділити кілька основних напрямів щодо покращення політики формування пропозиції робочої сили:

- підвищення якості робочої сили з боку професійно-кваліфікаційного рівня, вдосконалення та використання індивідуальних здібностей;

- розвиток самозайнятості. Основні можливості у цьому напрямі пов'язані з індивідуальною трудовою діяльністю з виготовлення споживчих товарів та надання послуг, що здійснюється самим працівником з власної ініціативи.

- регулювання тривалості робочого часу;

- регулювання міграційних процесів з метою забезпечення максимального поєднання інтересів та потреб працівників та роботодавців [1].

Реалізація розглянутих напрямів може дати найбільший ефект, якщо державні структури, що контролюють ситуацію на ринку праці, будуть відповідальні за організацію механізму підтримки економічно активної частини населення, здатного за певних умов зайнятися малим підприємництвом.

Слід зазначити, що пропозиція та попит на робочу силу категорії динамічні та взаємопов'язані. Людина, що вперше вийшла на ринок праці в пошуках роботи, має два крайні типи уявлення про роботу, яку він хотів би знайти: «максимальний» відповідний високому рівню споживання й «мінімальний» – відповідний мінімальному рівню потреб. У процесі пошуку роботи, особливо якщо він набуває зтяжного характеру, тривале незадоволення матеріальних потреб призводить до трансформації цих понять. Те саме відбувається і з роботодавцем. Висуваючи підвищені вимоги до майбутніх працівників та не знайшовши відповідного співробітника, роботодавець пом'якшує умови прийому на роботу. Тобто, поняття про працівників як виконавців певних виробничих функцій трансформуються. Спрацьовує зворотний попит та пропозиції робочої сили на ринку праці.

Список використаних джерел:

1. Регулювання трудової діяльності персоналу. URL: <http://ukrefs.com.ua/page,4,114876-Regulirovanie-trudovoiy-deyatel-nosti-personala.html> (дата звернення 20.05.2022).

Науковий керівник: Балуєва О. В., доктор економічних наук, професор, Маріупольський державний університет

HR-БРЕНД КОМПАНІЇ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Сало Яна Вікторівна

кандидат економічних наук, старший викладач, Одеський національний економічний університет, м. Одеса, Україна

У сучасних умовах все ретельніше стоїть питання пошуку та підбору персоналу. Для кожної організації ця проблема є досить серйозною, тому що від роботи задіяних та професійних співробітників безпосередньо залежить успішність організації. Через демографічні зміни, що спостерігаються у світі, ми бачимо різкий спад на пропозицію робочої сили – це служить явним сигналом до дії, а саме підбору мотивованих та кваліфікованих співробітників.

Багато компаній не готові вкладати свої ресурси в регулювання цього питання. Тоді імідж компанії формується і без витрат завдяки кількості прийнятих та звільнених співробітників. Але така характеристика недостатньо правильна, і керівництву варто вживати індивідуальних заходів щодо створення сприятливого клімату для персоналу. Починає формуватися проблема підбору і найму, і навіть утримання персоналу необхідного рівня, що володіє потрібними компетенціями. Саме створення інструменту HR-бренду може допомогти врятувати поточне положення та не втратити можливих цінних для компанії співробітників. Тільки тоді HR-бренд служить такою собі рекламою, що притягує в компанію потенційних партнерів, утримує співробітників і в цілому стає більш відомою на ринку праці.

Варто звернути увагу, що великий відсоток претендентів дуже ретельно розглядають брендинг компанії: вони виявляють цінності організації та прийнятні показники, які на їхню думку є найбільш сприятливими. У разі невідповідності, багато претендентів воліють обрати протилежну сторону, і як наслідок піти до безпосередніх конкурентів. Виходячи з цього, варто ретельно підібрати заходи, корпоративну культуру, таку єдину систему цінностей, що глибоко підкреслювали б місію компанії і визначали вигоди для співробітників. Так, потенційний співробітник зможе позитивно оцінити компанію, підвищити рівень довіри до неї, і в результаті – зробити вибір на користь саме вашої компанії.

На сьогоднішній день дійсно дуже важлива репутація компанії. Це стосується просування її подальших цілей, будь то роль партнера, постачальника або виробника. Причому не всі великі компанії мають хороший HR-бренд і часто стикаються з плінністю кадрів. Яскравим прикладом компанії з добре розвиненим HR-брендом є відома транснаціональна американська корпорація Google [1]. Щороку ця корпорація займає лідируючі позиції у світових рейтингах найкращих роботодавців. Це дуже вказує на добре продуману стратегію створення HR-бренду. Як підкреслюють багато експертів, успішність цієї компанії складається з: активного використання соціальних мереж (впливає на співробітників, надає почуття причетності); добре продуманої корпоративної культури (виступають проти дискримінації та підтримують різні мирні акції); можливості «переключитися» та відволіктися від

роботи; того, що співробітникам приділяють час і роблять все для комфортної роботи; можливості реалізовувати свої ідеї без додаткової згоди. Варто відзначити, що на сучасному рівні для формування HR-бренду варто враховувати всі особливості компанії і корпоративну культуру, що склалася в ній, тому що немає ідеального набору методів у цьому напрямку. Наприклад, зараз великою перевагою є надання додаткових днів відпустки для співробітників, але якщо не вивчити потреби персоналу такі «добрі» заохочення можуть спричинити можливі збитки для організації.

Щоб грамотно організувати HR-бренд компанії, варто відійти від суворої ієрархії, що дасть співробітникам більше свободи для реалізації задуманих проектів; намагатися згуртувати співробітників, давши можливість відпочинку; сформувані правильні поведінкові настанови у співробітників, шляхом створення єдиної корпоративної культури. Це дозволить не тільки сформувані сприятливий клімат усередині організації, а й стане очевидною перевагою потенційних кваліфікованих співробітників.

Список використаних джерел:

1. Бренд роботодавця: як змусити кандидатів захотіти працювати на вас. URL: <https://hurma.work/blog/brend-robotodavczya-yak-zmusyty-kandydativ-zahotity-praczuuvaty-na-vas/> (дата звернення: 19.05.2022).
2. Сало Я. В. Особливості формування бренду роботодавця. *Науковий погляд: економіка та управління*. 2022. №2 (78). С. 92–96.

МЕТОДИ ОЦІНКИ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ

Теліщук Мирослава Миколаївна

асистент кафедри економічної політики

Державного податкового Університету

Ралюк Ольга Василівна

здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Державного податкового Університету

Важливою умовою успішного господарювання підприємств є якісна та своєчасна оцінка їх фінансового стану, тобто оцінка ступеню забезпеченості підприємства необхідними фінансовими ресурсами для здійснення ефективної господарської діяльності, а також своєчасного проведення грошових розрахунків за своїми зобов'язаннями [1, с. 112]. Адже результати таї оцінки є передумовою прийняття ефективних управлінських рішень щодо розвитку окремих напрямів господарювання та функціонування підприємства в цілому. Адекватність цих рішень залежить від обраної методики оцінки фінансового стану та інтерпретації отриманих результатів. Саме тому вибір та обґрунтування методичних засад визначення фінансового стану підприємства є досить важливим та актуальним питанням у діяльності суб'єктів господарювання.

Для оцінки фінансового стану підприємства використовують певну сукупність показників, прийомів та методів. Так, до основних показників, що характеризують фінансовий стан підприємства, належать такі [2, с. 112]: показники оцінки майнового стану підприємства; показники ліквідності та платоспроможності; показники оцінки фінансової незалежності (показники оцінки структури джерел засобів підприємства); показники ділової активності (обертання дебіторської та кредиторської заборгованостей, обертання оборотних коштів, ресурсовіддача); показники аналізу рентабельності (прибутковості) (загальна рентабельність, аналізу оборотності капіталу та трансформації активів, аналізу рентабельності капіталу); показники позицій підприємства на ринку цінних паперів.

Вибір відповідної методики оцінки фінансового стану підприємства обумовлюється багатьма факторами, серед яких першочергове значення має галузева приналежність підприємства, пріоритети його розвитку, закріплені у фінансовій стратегії, цілі і завдання, які у певний період часу вимагають здійснення об'єктивної оцінки фінансового стану [3]. Відмітимо, що в практичній діяльності доцільно використовувати наступні методи оцінки фінансового стану підприємства [3, с. 120]:

1. Комплексний метод оцінки аналізує і групує показники за двома напрямками: стійкого фінансового стану й незадовільного. За допомогою цього методу можна відокремити проблемні напрямки в діяльності підприємства та виявити причини. Метод достатньо трудомісткий, на його основі важко зробити висновки щодо фінансового стану підприємства, оскільки йому притаманні усі недоліки й коефіцієнтного методу.

2. Інтегральний метод розглядає оцінку фінансового стану підприємства на базі розрахунку інтегрального показника, який формується в узагальнюючий показник за напрямками рівнів платоспроможності, фінансової незалежності та якості активів.

3. Безбитковий метод передбачає розрахунок величини операційного важеля та оцінку фінансового стану підприємства показником запасу фінансової стійкості, однак він не дає повної оцінки стану підприємства.

4. Рівноважний метод заснований на досягненні рівноваги між ліквідними потоками у сфері господарсько-інвестиційної і фінансової діяльності підприємства.

Аналізуючи вище наведені методи, можна зробити висновок, що існує велика кількість різноманітних методик, проте жодна з них не адаптована до сучасної економічної ситуації України. Також, відмітимо, що на теперішній час не існує універсальної методики оцінювання фінансового стану підприємства, яка б враховувала мету фінансового аналізу, постійно змінюваний склад множини оцінювальних параметрів, який змінюється відповідно до умов розвитку внутрішнього та зовнішнього економічного середовища, а також розмірність, специфіку підприємства конкретної галузі й умов, у яких воно функціонує.

Проблеми вдосконалення наявних та розробки нових методик аналізу фінансового стану підприємства потребують подальших досліджень у зв'язку з постійною зміною умов функціонування

вітчизняних підприємств. Такі дослідження слід проводити у взаємозв'язку аналізу фінансового становища підприємства та оцінки впливу факторів оточуючого економічного середовища на його фінансовий стан. Це дозволить найбільш повно оцінити характер та ефективність використання ресурсів підприємства, забезпечить зовнішніх і внутрішніх користувачів об'єктивною і повною інформацією для прийняття тактичних і стратегічних рішень.

Список використаних джерел:

1. Знахуренко П. А., Хотомлянський О. П. Комплексна оцінка фінансового стану підприємств. *Фінанси України*. 2007. № 1. С. 111-113.
2. Шеремет О. О. *Фінансовий аналіз: навчальний посібник*. К.: Кондор. 2009, с. 194.
3. Білик М. Д. Сутність і оцінка фінансового стану. *Фінанси України*. 2005. № 3. С. 117-128.

КРИПТОВАЛЮТНИЙ РИНОК УКРАЇНИ

Топоровська Вікторія Володимирівна

*студентка 4 курсу факультету фінансів та обліку,
спеціальності фінансовий контроль та аудит,
Державний торговельно-економічний університет*

Муковіз Василь Степанович

*кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри обліку
та оподаткування, Державний торговельно-економічний університет*

У світі стрімко розвиваються ІТ-технології, Україна не є виключенням, і це дає поштовх до трансформації фінансової системи країни. Найбільші зміни відбуваються саме на рівні фінансової інфраструктури, в першу чергу це зміни що стосуються банківської системи країни та зміни на валютному ринку.

З кожним роком все актуальнішою стає тема електронних грошей, тобто криптовалют різних та їхнього ринку.

Розвиток ІТ-технологій та інфраструктури безготівкових платежів призводить до принципових змін у механізмі грошової емісії. Тому поступово з'являються ознаки офіційного визнання криптовалют фінансовим істеблішментом.

На даний момент на території України жодна криптовалюта не має визнаного правового статусу. Але це не зупиняє людей її купувати, і тому найбільш популярні криптовалюти серед українців це: біткоїн, ефіріум, Cardano, Binance Coin, XRP, Polkadot. Плюс – мінус курс цих монет є стабільним та має тенденцію до поступового росту. За останні 3 роки курс цих монет, хоч і піддається коливанням, однак має перспективи в умовах невизначеності традиційного грошового обігу.

Наприкінці 2021 року та на початку 2022 року глобально зросло прийняття криптовалюти на території України, так як це стало мейнстрімом. Значна частина громадян світу саме через вкладання коштів у крипту намагається зберегти свої заощадження в умовах змін валютних курсів.

В таких місцях як країни Північної Америки, Західної Європи та Східної Азії було зафіксовано значне використання криптовалюти в інвестиційних цілях.

В ТОП-5 країн які використовують криптовалюту увійшли нові країни, зокрема це В'єтнам, Індія, Пакистан. Хоча в попередніх роках ці країни були десь в середині списку, а очолювали список лідерів крипторинку США, Китай та Японія.

Більшість компаній які проводять свою діяльність на території України зафіксували свої транзакції із цифровими активами. На початку літа 2021 року Україна зробила 400 мільйонів доларів саме на продажі біткоїну, і саме цей факт вивів нас в ТОП-10 країн що користуються криптовалютою.

Коментуючи стрімкий інтерес українців до криптовалюти, Олександр Барнаков виділив що Україна планує створення всіх умов для розвитку криптокомпаній на території України.

Держава активно готова сприяти розвитку криптоіндустрії в Україні, яскравим прикладом цього є відносно недавно прийнятий Закон України «Про віртуальні активи», що має запуснути процес легалізації криптовалюти в Україні.

В даному законі також порушена досить актуальна проблема – шахрайство, саме цей закон висвітлює певні засоби захисту криптовалют. Також доцільно відмітити, що даний закон не висвітлює біткоїн як спробу оплати і не ставить його на один рівень з національною валютою нашої країни.

До кінця 2022 року президентом України планувалося запровадження такого поняття як крипторинки для бізнесу та інвесторів, але життя вносить свої корективи. Але потрібно сподіватися на краще і можливо вже до кінця 2023 року буде відкрито цей криптовалютний ринок так як фундамент вже закладено потрібно тільки привести економіку країни в стабільне положення.

Щодо оподаткування криптовалюти на території України, то тут все є досить зрозуміло. Якщо суб'єктом операцій з криптовалютою як нематеріальним активом є фізична особа, результатом оподаткування операцій з продажу криптовалюти є застосування податку на прибуток фізичних осіб (18 %) та військового збору (1,5 %). До такого розуміння ставок оподаткування схильєшся, буквально трактуючи вимоги податкового законодавства. Та на моє переконання, слід критично поставитись до того, що базою оподаткування в такому випадку є не прибуток за результатом операції з криптовалютою (різниця суми купівлі та суми продажу), а вартість, за якою актив було продано (без вирахування витрат).

Враховуючи те як обліковується криптовалюта можна дійти висновку, що ставки не досить відповідають характеру обігу криптовалюти. Аналізуючи всю інформацію яку можна знайти про облік криптовалюти в Україні, можна зробити висновок, що сьогодні вкрай є необхідним прийняття спеціального закону про криптовалюту, так як суспільство вже досить активно користується криптою в Україні.

Список використаних джерел:

1. Онлайн юридична газета. Електронний ресурс : режим доступу – <https://yur-gazeta.com/dumka-eksperta/ne-fantastika-a-suvora-realist-opodatkovannya-kriptovalyut.html>
2. Корчик, О. М. «ПРОБЛЕМА ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ КРИПТОВАЛЮТ В УКРАЇНІ». Редакційна колегія (2021): 79.

3. Грановська, Інна Володимирівна. «ОПОДАТКУВАННЯ КРИПТОВАЛЮТИ В УКРАЇНІ». The IX International Science Conference «Problems and tasks of modern science and practice», November 15-17, Bordeaux, France. 538 p.

ОРЕНДА ТА ПРОДАЖ ЗЕМЕЛЬНИХ ДІЛЯНОК – НАПРЯМ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ЗЕМЛЕРОБСТВА НА ПІДПРИЄМСТВАХ УКРАЇНИ

Уніят Людмила Миколаївна

доктор економічних наук, доцент,

Західноукраїнський національний університет

Інформація про результати земельних торгів з продажу прав на оренду земельних ділянок сільськогосподарського призначення державної власності, проведених територіальними органами Держгеокадастру в 2016-2019 роках наведено в таблиці 1. Як видно з таблиці, в областях України спостерігається значна строкатість за обсягом продажу оренди землі, розміром річної орендної плати за 1 га в рік та кількістю торгів, що обумовлено регіональними особливостями. З'ясовано, що найбільша кількість торгів оренди земельних ділянок та найвища орендна плата за 1 га була в таких областях: Одеська; Полтавська; Вінницька; Київська; Кіровоградська та ін. Водночас найменша кількість торгів та найнижча орендна плата за 1 га земельних ділянок були в таких областях: Закарпатська; Волинська; Донецька та ін. Слід вказати, що така велика строкатість в проведенні кількості торгів та орендній платі за 1 га земельних ділянок обумовлені місцевими особливостями в кожній області (якість земельних угідь, цілісність масиву ділянки, бажання виробників орендувати землю тощо).

Важливе значення для ефективності використання орендованих земель має термін заключення договору про оренду земель. Ми вважаємо, що орендодавцям доцільно заключати контракт із орендарями – фермерами на термін: (до 5 років; 6-10 років; 11-20 років); із підприємствами – орендарями (до 5 років; 6-10 років; 11-20 років; 21-30 років); із агрохолдингами і українсько-іноземними підприємствами (до 20 р.; 21-30 р.; 31-50 р.). Порядок заключення і розриву договору про оренду

земельних ділянок чітко описаний в тексті Закону [3; 4; 5; 6]. Досить цікавою є інформація про результати земельних торгів з продажу прав на земельні ділянки сільськогосподарського призначення державної власності, проведених територіальними органами Держгеокадастру в 2016-2019 роках (табл. 1).

Таблиця 1.

**Результати торгів з продажу прав на оренду земельних ділянок
сільськогосподарського призначення державної власності, проведених
територіальними органами Держгеокадастру у 2016- 2019 рр.**

№ п/п	Адміністративно-територіальна одиниця	2016 р.			2017 р.	2018 р.	2019 р.		
		кількість торгових лотів, од.	площа оренди земель, тис. га	плата оренди за 1га, грн	плата оренди за 1га, грн	плата оренди за 1га, грн	кількість торгових лотів, од.	площа оренди земель, тис. га	плата оренди за 1га, грн
1	Вінницька	82	984,1	2266	4951	7137	129	1276,7	6719
2	Волинська	120	2680,6	1469	1838	1442	240	4857,1	1616
3	Дніпропетровська	28	578,6	2020	871	2102	95	1741,6	2804
4	Донецька	98	2618,5	1659	2206	1638	116	2106,2	1776
5	Житомирська	16	369,7	1015	1609	3030	54	1256,8	4272
6	Закарпатська	11	119,8	1165	1482	1652	49	778,3	1393
7	Запорізька	0	0	0	2653	2633	25	650,7	2145
8	Івано-Франківська	10	150,4	999	3757	3817	122	1301,2	3675
9	Київська	17	486,3	5360	7414	3537	75	1093,2	3886
10	Кіровоградська	74	1093,3	4877	4840	4993	202	3373,2	6707
11	Луганська	10	265,5	2723	1842	2905	75	1592,6	3396
12	Львівська	187	3514,4	2226	3270	2953	195	2711,9	3608
13	Миколаївська	42	1083,8	2127	3402	2769	196	4322,8	3869
14	Одеська	203	6848,7	3852	3004	4345	467	9804,1	3545
15	Полтавська	43	613,0	3256	4369	6627	155	2749,3	6682
16	Рівненська	33	497,0	3053	3682	2625	123	2134,3	1375
17	Сумська	87	1614,0	2950	2040	2317	141	2950,9	2850
18	Тернопільська	183	2302,3	2773	4366	4182	311	2989,7	3777
19	Харківська	54	735,1	2181	2427	3438	76	1025,6	3500
20	Херсонська	89	7810,6	1467	1636	1403	141	6930,7	1667
21	Хмельницька	14	192,9	2424	3382	7781	69	1138,4	4858
22	Черкаська	82	1295,1	2355	4141	3727	169	1609,2	4979
23	Чернівецька	37	642,2	3872	3260	3973	50	433,2	3085
24	Чернігівська	186	6086,4	4366	1558	2600	103	2745,1	4185
	Всього	1706	42582,4	2250	2793	3432	3378	61572,6	3432

Джерело: розраховано на основі [5]

Зазначимо, що ринок землі має такі основні умови купівлі-продажу: придбати ділянку можуть лише громадяни України, одна людина може купити не більше 100 га в одні руки; переважне право придбати ділянки належить тим, хто орендує їх з 2010 року; юридичним особам купувати землю заборонено до 2024 року; до 2030 року ціна землі не може бути нижчою за нормативну грошову оцінку; нотаріус повинен буде перевірити покупця – підтвердити його особу, дізнатися, чи не перевищує він ліміт володіння землею тощо; оплата за всіма цивільно-правовими угодами щодо сільськогосподарських земельних ділянок безготівкова; походження коштів для купівлі земельної ділянки має бути документально підтверджене [2, с. 15].

Аналіз стану аграрних земель України в 2019 р. показав, що починаючи з 2000 р. український ринок землі функціонував за правилами мораторію. Все це створювало велике поле дії для корупції, яка в цій сфері і так перебувала на високому рівні. За підрахунками ЄБРР, Україна через закритість ринку втрачала 56 млрд. грн. ВВП [1, с. 2].

Вважаємо, що вагомим напрямом підвищення економічної ефективності використання земельних ресурсів є прийняття законодавчо-правових актів щодо купівлі – продажу земельних ділянок в Україні.

Цікаві результати показує аналіз першого звіту по ринку купівлі-продажу земель сільськогосподарського призначення в Україні (табл. 2). Як видно з таблиці, в Україні в 2021 р. продано 28317 земельних ділянок площею 102858,6 га на суму 1866873,2 тис. грн. Середня вартість 1 га проданих земельних ділянок сільгосппризначення становить 18149,9 грн, або 667,1 доларів США. Найбільшу кількість земельних ділянок продали за розміром від 2,01 до 10,0 га – 20142 одиниць, що становить 71,1 %. Виявлено таку тенденцію, що із збільшенням земельних ділянок, їх вартість 1 га зменшується. Найдорожчими були малі ділянки площею до 1 га (34476,3 грн/га) і найменшу вартість 1 га мають великі ділянки – понад 10 га (14340,4 грн/га).

**Інтерактивний звіт на ринку купівлі продажу землі
сільськогосподарського призначення в Україні у 2021 р.**

Розмір земельних ділянок (з. д.), га	Середній розмір з. д., га	Кількість земельних ділянок, один.	Загальна площа з. д., га	Загальна вартість з. д., тис. грн.	Середня вартість:		
					всього земельної ділянки, грн	1 га земельної ділянки,	
						грн	дол. США
до 0,99	0,99	3711	1883,8	64947,5	17501,4	34476,3	1267,2
1 – 2,0	1,53	4389	6697,0	142707,4	32514,8	21309,2	783,3
2,01– 4,0	2,95	9719	28646,6	537498,9	55303,6	18763,2	689,6
4,01– 6,0	4,93	6034	29734,8	543761,1	90116,2	18287,1	672,1
6,01– 10,0	7,34	3923	28775,8	475847,4	121296,8	16536,4	607,8
10,1 і більше	13,16	541	7120,5	102110,9	188714,7	14340,4	527,1
Всього	3,63	28317	102858,6	1866873,2	65927,6	18149,9	667,1

Джерело: розраховано на основі [6].

За даними Мінагрополітики, найвища ціна зафіксована на Київщині (43859 грн/га), Житомирщині (42908 грн/га), Одещині (38691 грн/га) та Закарпатті (35349 грн/га). Найнижча середня ціна в Запорізькій області – 13452 грн/га [1, с. 13]. Зазначимо, що рівень вартості як оренди, так і продажу земельних ділянок обумовлений низкою факторів (оцінка землі, урожайність, місце розташування та інші місцеві чинники).

Таким чином, поліпшення організації обігу оренди й продажу земельних ділянок сільськогосподарського призначення в Україні має проводитися у відповідності із правовими вимогами законодавства, не допускаючи корупційних порушень. Подальший розвиток оренди й продажу земельних ділянок має стати вагомим напрямом підвищення ефективності використання земельних ресурсів і на цій основі зростання економіки аграрної сфери України.

Список використаних джерел:

1. Аналіз стану аграрних земель України в 2019 році. Агрокебети. URL: <https://blog.agrokebety.com/analiz-stanu-ahramnykh-zemel-ukrainy>
2. Білоусова Н. Вільний ринок землі – продаж/купівля паю, ціна землі, переважне право, безоплатна приватизація та правки до закону про землю. Agro Polit.com. URL: <https://agropolit.com/blog/481-vilniy-rinok-zemli-perevajne-pravo-bezoplatna-privatizatsiya-ta-pravki-do-zakonu-pro-z...>

3. Закон про ринок землі в Україні набув чинності. Interfax-Україна інформаційне агенство. URL: <https://ua.interfax.com.ua/news/economic/753045.html>
4. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо обігу земель сільськогосподарського призначення» № 552-IX від 31.03.2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/552-20#Text>
5. Інтерактивний звіт на ринку купівлі продажу землі сільськогосподарського призначення. Міністерство аграрної політики та продовольства України. URL: <https://minagro.gov.ua/ua/zemelna-reforma/interaktivnij-zvit-po-rinku-zemli>
6. Інформація про результати земельних торгів з продажу прав на земельні ділянки сільськогосподарського призначення державної власності, проведених територіальними органами Держгеокадастру у 2016, 2017, 2018, 2019 роках. Статистика. Держгеокадастр. URL: <http://land.gov.ua/old/info/statystyka/>

ПРИЧИНИ ФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОГО БОРГУ УКРАЇНИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЙОГО СКОРОЧЕННЯ

Філіппова Вікторія Дмитрівна

студентка, Університет митної справи та фінансів

Сальникова Тетяна Валеріївна

кандидат економічних наук, Університет митної справи та фінансів

Державний борг є важливою складовою фінансової системи. Він виступає дієвим інструментом у механізмі макроекономічного регулювання, забезпечення додатковими ресурсами і засобом реалізації економічної стратегії держави. Управління та обслуговування державного боргу є важливим завданням економічної, боргової політики, умовою стабільності її фінансової системи, особливо в сучасному періоді розвитку України. Граничний обсяг державного і гарантованого державою боргу, граничний обсяг державних гарантій визначаються на кожен рік законом про Державний бюджет України [1].

Відповідно до Бюджетного кодексу України, загальний обсяг державного боргу та гарантованого державою боргу на кінець бюджетного періоду не може перевищувати 60 відсотків річного номінального обсягу валового внутрішнього продукту України. Це положення не застосовується у випадках: введення воєнного або надзвичайного стану в Україні (в окремих її місцевостях), або проведення на території України антитерористичної операції [1].

Основними причинами виникнення державного боргу України є: постійний дефіцит державного бюджету, перевищення темпів зростання державних видатків над темпами зростання державних доходів, залучення коштів нерезидентів з метою підтримки стабільності національної валюти.

В 2020 році в Україні рівень боргу до ВВП становив 60,8%. Таким чином, сам борг не є шкідливим і небезпечним для держави та суспільства. Важливим є не тільки розмір боргу щодо ВВП, але і його структура, вартість залучення та механізм використання. Протягом 2016-2020 років усі показники державного та гарантованого державою боргу демонстрували стійку тенденцію до зростання у гривні та валюті. У гривневому еквіваленті загальний борг за період з 2016 по 2021 роки зріс на 38%. За період з 2013 по 2021 рр. борг України зріс майже в 4 рази. Тенденція до зниження спостерігалася лише у 2019 році.

Таблиця 1.

Показники державного та гарантованого державою боргу України

Роки	Державний та гарантований борг	Приріст	Валовий внутрішній продукт	Приріст	Державний борг/ ВВП
	млн. грн.	%	млн. грн.	%	%
2016	1 929 759	+22,7	2 383 182	+20,4	81,0
2017	2 141 674	+11,0	2 982 920	+25,2	71,8
2018	2 168 627	+1,3	3 558 706	+19,3	60,9
2019	1 998 275	-7,9	3 974 564	+11,7	50,3
2020	2 551 936	+27,7	4 194 102	+5,5	60,8
2021	2 672 020	+4,7	5 459 574	+30,2	48,9

Джерело: складено за [1]

З 2014 року боргове навантаження перевищувало встановлену межу в 60% ВВП, досягнувши піку в 81% у 2016 році. Це пов'язано з тим, що темпи зростання боргу перевищують темпи зростання ВВП. Основна

причина зростання боргу України (а саме зовнішнього) у цей період пов'язана зі стрімкою девальвацією гривні, що припала на 2014 та 2015 роки. Також у цей період НБУ пояснював зростання боргу нарощуванням запозичень в секторі держуправління на 3,7% (1,29 млрд. дол. США) – до 35,89 млрд. дол. США, а також самим Нацбанком, на 13,2% до 6,57 млрд. дол. США.

Починаючи з 2017 р. почалося економічне зростання та стабілізація боргу. У 2020 році зростання боргу знову випередить ВВП, причиною цього є стала криза, спричинена поширенням COVID-19. Зростання бюджетного дефіциту загостило необхідність здійснення державних запозичень. Несприятлива політична ситуація у країні вплинула на відносини із міжнародними фінансовими організаціями, а також обмежений доступ до зовнішніх ринків призвели до рекордного продажу короткострокових та середньострокових ОВДП у 4 кварталі поточного року, який у грошовому еквіваленті склав 73 млрд грн [3]. Але в 2021 борг знизився з 60,8% до 48,9% ВВП.

Аналізуючи структуру державного боргу України протягом 2016-2021 років, можемо спостерігати, що зовнішній борг складає основу державного боргу України (табл. 2). Проблема зростання боргового навантаження країни обумовлена стрімким зростанням зовнішньої складової державного боргу, яка в результаті спричиняє зростання валютних витрат з обслуговування боргових зобов'язань та створює додаткові загрози для девальвації національної грошової одиниці [4]. При здійсненні зовнішніх запозичень перевага віддається борговим цінним паперам, облігаціям зовнішньої державної позики, та кредитним угодам.

Таблиця 2.

Структура державного та гарантованого державою боргу України

Роки	Зовнішній борг		Внутрішній борг	
	млн. грн.	Питома вага, %	млн. грн.	Питома вага, %
2016	1 240 028,7	64,3	689 730,0	35,7
2017	1 374 995,5	64,2	766 678,9	35,8
2018	1 397 217,8	64,4	771 409,3	35,6
2019	1 159 221,6	58,0	839 053,8	42,0
2020	1 518 934,8	59,5	1 033 000,8	40,5
2021	1 560 422,4	58,4	1 111 597,6	41,6

Джерело: складено за [1]

Станом на 31 грудня 2021 року державний та гарантований державою борг України становив 2 672,02 млрд грн або 97,95 млрд дол. США, в тому числі: державний та гарантований державою зовнішній борг – 1 560,42 млрд грн (58,40 % від загальної суми державного та гарантованого державою боргу) або 57,20 млрд дол. США; державний та гарантований державою внутрішній борг – 1 111,60 млрд грн (41,60 %) або 40,75 млрд дол. США [1]. Внутрішній борг, як правило, є більш вигідним і менш небезпечним, ніж зовнішній. Оскільки сплата відсотків за внутрішнім боргом залишається в межах своєї країни та в умовах помірних відсоткових ставок він не є тягарем у майбутньому [5].

Найбільший обсяг кредитування серед міжнародних фінансових організацій Уряд України отримує від Міжнародного банку реконструкції та розвитку, а саме 149,66 млрд. грн. (11,88 % зовнішньої заборгованості). Значні обсяги фінансування країна отримала також від Європейського Співтовариства, а саме 132,36 млрд. грн. (10,51 % зовнішньої заборгованості). Третім найбільшим кредитором є Міжнародний Валютний Фонд, борг перед яким становить 119,57 млрд. грн. (9,50 % зовнішнього боргу) [1]. Сьогодні зовнішні позики держави спрямовані переважно на покриття бюджетного дефіциту та погашення попередньої заборгованості, що призводить до збільшення боргового тягара та погіршення добробуту населення.

Наразі в Україні впроваджується новий підхід до управління державними запозиченнями, а саме – створення Агентства з управління державним боргом України, відповідну постанову ухвалено у лютому 2020 р. [6]. Створення боргового агентства є однією з умов реалізації Стратегії управління державним боргом. Моделі управління державним боргом через спеціалізовані державні органи функціонують у країнах Європейського союзу, зокрема Австрії, Бельгії, Нідерландах, Німеччині, Швеції, і забезпечують позитивні результати в управлінні державним боргом [7]. За рахунок вдосконалення боргової політики держави, формування нових підходів до управління державним боргом, поступового наближення боргового навантаження до економічно безпечного рівня з часом очікується скорочення боргу та оздоровлення економіки України.

Список використаних джерел:

1. Міністерство фінансів України. Державний борг та гарантований державою борг. URL: <https://mof.gov.ua/uk/derzhavnij-borg-ta-garantovani-derzhavju-borg>.
2. Бондарук Т. Г., Бондарчук О. С., Мельничук Н. Ю. Державний борг України та видатки бюджету на його обслуговування // Статистика України. 2018. № 1. С. 30-39.
3. Офіційний сайт міністерства фінансів України. ОЗДП. URL: <https://www.mof.gov.ua/uk/ozdp>.
4. Батракова Т., Денисенко А. Структура, динаміка та сучасні тенденції зовнішньої державної заборгованості України. Економіка та суспільство. 2021. №26. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-26-17>.
5. Карапетян О. В. Управління державним зовнішнім боргом: методологія оцінки боргової стійкості // Наука молода. 2008. №10. С. 101-109.
6. Дем'янчук М. А., Коба О. С. Дослідження впливу державного боргу і дефіциту бюджету на національну економіку // Фінансові аспекти розвитку держави, регіону та суб'єктів господарювання: сучасний стан та перспективи. Одеса, 2016.
7. Омеляненко М. О. Модернізація політики управління державним боргом України. URL: <http://www.investplan.com.ua/?op=1&z=5867&i=8>

ОРГАНІЗАЦІЯ АУДИТУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ

Чучкевич Дарина Юрїївна

*студентка 3 курсу, Київський національний
університет технологій та дизайну*

Аудит основних засобів відіграє важливу роль у загальному аудиті суб'єкта господарювання. Аудит основних засобів є невід'ємною частиною загального аудиту суб'єкта господарювання, а також є його важливою частиною, так як може значно впливати на його кінцеві результати. Це також процес досить трудомісткий і потребує обробки великої кількості інформації, тому велике значення має вдосконалення організації та методики аудиту основних засобів.

Основними завданнями аудиту основних засобів є контроль за дотриманням законодавства щодо операцій з основними засобами, перевірка правильності визнання, класифікації та оцінки основних засобів, перевірка правильності документального оформлення операцій, які пов'язані з рухом основних засобів, перевірка фактичної наявності і технічного стану груп основних засобів, перевірка правильності відображення господарських операцій із надходження, реалізації, списання, ремонту основних засобів на рахунках бухгалтерського обліку, перевірка правильності нарахування амортизації, перевірка правильності визначення фінансових результатів від реалізації основних засобів, перевірка правильності проведення індексації, переоцінки основних засобів, перевірка операцій з орендованими та переданими в оренду основними засобами, аналіз показників використання основних засобів. Об'єктами аудиту основних засобів є групи основних засобів, їх вартість, правильність документального оформлення операцій з основними засобами, достовірність обліку та відображення основних засобів у фінансовій звітності, а також показники використання основних засобів, внутрішній контроль, організація і планування забезпеченості та використання основних засобів на підприємстві [1].

Для якісного проведення аудиту основних засобів виникає потреба ретельного його планування, розподілу перевірки на кілька етапів. Першим етапом є ознайомлення із специфікою діяльності підприємства, досконале вивчення нормативно-правової бази щодо бухгалтерського

обліку, аудиту та регулювання діяльності підприємства. Другим етапом є перевірка надходження основних засобів: правильність віднесення активів суб'єкта господарювання до основних засобів, розподіл їх за видами, встановлення критеріїв інвестиційної нерухомості. Третім етапом є перевірка операцій реалізації основних засобів: правомірність вибуття основних засобів, дослідження актів приймання-передачі, ліквідації, а також факт фіксування відповідних відміток бухгалтерією в інвентарних картках. Четвертим етапом є перевірка достовірності даних про основні засоби, що відображені у звітності [2].

Невід'ємною частиною загального аудиту підприємства є здійснення аудиторської перевірки основних засобів, оскільки це впливає на фінансові результати діяльності суб'єктів господарювання. При проведенні аудиту основних засобів, аудитор повинен керуватися у своїй діяльності інформаційними джерелами (документами) та методами, які дають йому змогу отримати інформацію про достовірність відображення в обліку та звітності операцій з основними засобами на підприємстві.

Список використаних джерел:

1. Огійчук М. Ф. Аудит: організація і методика: Навч. посібник. 2-ге вид., перероб. і допов./ М. Ф.Огійчук, І. Т. Новіков, І. І. Рагуліна. – К.: Алерта, 2012. – 664с
2. Петрик О. А. Аудит оцінки вартості основних засобів / О. А. Петрик, І. О. Мариніч // Економіка. Фінанси. Право. – 2015. – № 4.

Науковий керівник: Бунда Ольга Миколаївна, кандидат економічних наук, доцент кафедри цифровізації та бізнес-консалтингу, Київський національний університет технологій та дизайну

ВПРОВАДЖЕННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ В АГРАРНУ СФЕРУ

Легошина Олена Леонідівна

кандидат економічних наук, викладач,

Прилуцький технічний фаховий коледж,

На сьогодні на державному рівні визнається необхідність формування цифрової економіки та суспільства в Україні, а цифрові технології розглядаються як один із ключових драйверів сталого розвитку всіх сфер виробничої діяльності. Розбудова цифрової економіки актуалізує багато питань державної політики, які необхідно не лише чітко ставити, а й системно вирішувати. Одним із таких питань є розуміння наслідків переходу на цифровий формат для сталого розвитку аграрної сфери та аграрного виробництва. Дедалі більшої уваги заслуговує феномен просторових відмінностей, що входить до пріоритетів розв'язання гострих проблем нерівномірного розвитку аграрного виробництва.

Україна є аграрною державою – 65 відсотків території держави займають чорноземи, тому логічним є те, що саме зернове сільгоспвиробництво займає перше місце по прибутковості.

Цифрова трансформація агропромислового виробництва розглядається як один із основних шляхів диверсифікації національної економіки, її переорієнтації з сировинної моделі експорту на постачання продуктів із високою доданою вартістю. зниження витрат на виробництво аграрної продукції, підвищення її якості та конкурентоспроможності на основі ефективного використання ресурсів і науково обґрунтованих підходів – це головне завдання цифровізації сільського господарства [3, с. 127].

Аграрний сектор уже видозмінюється під впливом біотехнології, завдяки якій відбувається виведення нових сортів; застосуванню трекінг техніки та контролю за використанням палива; електронним картам і журналам обліку; супутниковому моніторингу полів та застосуванню

інших методів аерофотозйомки; технологіям управління поливом; системам паралельного водіння; авто пілотування тощо [1].

Розвиток цифрових технологій та їхній вплив на трансформаційні процеси в аграрному секторі економіки зумовлюють необхідність поглиблення досліджень в окресленому напрямі.

Пріоритетною метою цифровізаційних процесів в економіці є трансформація виробничого процесу в більш гнучке та адаптоване до вимог сучасних реалій поняття, що сприяє зростанню конкурентоспроможності національної економіки в «цифровому світі». Саме цифровізація вже сьогодні є інструментом отримання бажаного соціально-економічного ефекту, що стає платформою забезпечення потреб соціуму та надприбутків власниками вітчизняного бізнесу.

Вже сьогодні цифрові технології змінюють бізнес, зокрема бізнес аграрного сектору, тому розглянемо різні напрями цифровізації, які поширюються в сучасному аграрному бізнесі, та доцільність використання цифрових технологій.

Останнім часом спостерігається значне зростання темпів розвитку розумних технологій.

Так, певні проекти вже успішно використовуються в практиці роботи вітчизняних аграрних підприємств:

1) комплексне управління технікою;

2) системний облік палива – встановлюються системи, які на апаратному та програмному рівні ведуть облік витрат палива, з похибкою максимум 1%.

3) облік виконання робіт – відстеження якості робіт, що виконуються: установка системи контролю починається з оснащення техніки, потім до програмного забезпечення вносять карти і створюють робочі плани агрегатів. Таким чином диспетчер веде облік, контролює швидкість проведення операцій та відстежує порушення.

4) точне землеробство – система, яка дає змогу значно підвищити урожайність сільськогосподарських культур та заощадити ресурси: установка системи розпочинається з приготування техніки та обладнання, далі формуються аналітичні дані для побудови карт завдань, відбувається підбір програмного забезпечення і кваліфікованих фахівців (або навчання вже наявних працівників). Машина оснащується GPS-трекерами, комбайни – датчиками врожайності, вологості, бортовим комп'ютером.

Складання карт здійснюється за допомогою супутникового моніторингу. У той же час, точне землеробство ґрунтується на процесному підході та передбачає не тільки збір даних з певних пристроїв, але й накопичення інформації про всі операції, що відбуваються в сільськогосподарському підприємстві.

5) розумне землеробство являє собою процес застосування інформаційних технологій та технологій Big Data з метою оптимізації складних систем землеробства. Отже головним є не стільки точне вимірювання або визначення відмінностей у структурі полів, скільки доступ до даних та їх застосування під час управління агровиробництвом.

б) цифрове землеробство, до якого інтегруються розумне та точне землеробство, сутність його полягає у створенні цінності з отриманих даних, що дозволяє покращити виробничі процеси за рахунок автоматизованого збору та цілеспрямованого аналізу даних з метою підвищення рівня прозорості та покращення оцінки поточної ситуації, створюючи нові можливості для операційного управління [2, с. 50, 19, с.71].

Штучний інтелект (AI) дає змогу автоматизувати процеси, прогнозувати й пропонувати товари та послуги, важливі для конкретного покупця. Застосування штучного інтелекту дає можливості звільнення ресурсів, необхідних для реалізації витратних завдань, а технологія допомагає обґрунтувати та прийняти найкраще рішення [5].

«Цифрове» (точне) землеробство – це принципово нова стратегія менеджменту в агрономії, що базується на застосуванні «цифрових» технологій, нових технічних засобів, а також передбачає вжиття технологічних заходів з вирощування рослин з урахуванням просторової неоднорідності поля. Це новий етап розвитку агросфери, пов'язаний з використанням геоінформаційних систем, глобального позиціонування, бортових комп'ютерів, управлінських та виконавських механізмів, здатних диференціювати способи обробітку, норми внесення добрив хімічних меліорантів та засобів захисту рослин.

До ключових чинників переходу виробників аграрної продукції на «цифрове» землеробство належать такі.

1) Ресурсні та економічні чинники. Згідно зі зведеними даними точне землеробство зменшує потребу в добривах та засобах захисту рослин на 30-50%. У сучасних умовах, коли за рівнем застосування

агрохімікатів Україна відкинута на 30-40 років, впровадження точного землеробства стане важливим заходом інтенсифікації землеробства без значних додаткових витрат (тільки завдяки перерозподілу та більш точному внесенню добрив).

2) Екологічні чинники. Зменшення рівня хімізації землеробства за одночасного підвищення ефективності господарювання означає більш повне використання засобів хімізації та обмеження їхньої міграції за межі верхнього шару ґрунту. Це відіб'ється на зменшенні забруднення ґрунтів, літо-, атмо-, гідро- та біосфери загалом.

3) Охороно-оздоровчі чинники. Продукція стає чистішою від хімікатів, що впливає на стан здоров'я споживачів, викликає так званий ефект природнього оздоровлення (їжа, яка має лікувати, а не тихо «вбивати»).

4) Соціальні та суспільні чинники. Впровадження «цифрових» технологій сприятиме підвищенню привабливості праці в агросфері, поступово перетворить агронома на сучасного менеджера, підвищить рівень економічної культури й екологічної свідомості в сільській місцевості.

Отже, точне землеробство – це ресурсозбережувальна, ґрунтозахисна, інноваційна та конкурентоздатна технологія, яка сприятиме структурно-технологічній перебудові агросектору та нарощуванню економічного потенціалу України [4].

Поступово цифрові технології проникають в сільське господарство, допомагаючи оптимізувати і спростити багато виробничих процесів, підвищити прибутковість і рентабельність бізнесу.

Список використаних джерел:

1. Аграрные диалоги... Как инновации переворачивают образование вверх ногами. URL: <http://agroportal.ua/publishing/agrarnye-dialogi/agrarnye-dialogi-kak-perevernut-obrazovanie-vverkh-nogami/#> (дата звернення: 01.11.2020).
2. Ласло О. О. Впровадження технологій точного землеробства в Україні. Вісник Полтавської державної аграрної академії. 2011. № 1. С. 49-50.

3. Руденко М. В. Вплив цифровізації на розвиток агросфери. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції. 2019. с. 127-129.
4. Шабатура Т. С. Перспективи розвитку аграрного сектору економіки України в контексті цифрових технологій. URL: http://rev.kpi.zp.ua/journals/2019/3_14_uk/23.pdf.
5. Як ІТ врятує агросектор. Agronews : головні аграрні новини. URL: <https://agronews.ua/node/87784> (дата звернення: 09.02.2018).

АРТ-ТЕРАПІЯ У ПСИХОЛОГІЧНОМУ СУПРОВОДІ ДІЯЛЬНОСТІ СПІВРОБІТНИКІВ ІНКЛЮЗИВНО-РЕСУРСНОГО ЦЕНТРУ

Максимець Світлана Миколаївна

*кандидат психологічних наук, доцент кафедри загальної,
вікової та педагогічної психології Житомирського державного
університету імені Івана Франка, м. Житомир*

Розвиток прикладних аспектів сучасної психологічної науки дає можливість констатувати стрімкий рух у використанні арт-терапевтичних методів у професійній діяльності психологів. Методи арт-терапії своєю екологічністю і ненав'язливістю дають можливість працювати з різними станами особистості та при цьому досягати високих терапевтичних результатів.

Науковці по-різному трактують дефініцію «арт-терапія». Засновниця арт-терапевтичного напрямку М. Наумбург характеризує арт-терапію як «техніку, що дає змогу людині виражати внутрішньо-психічні конфлікти у візуальній формі і поступово переходити до їх усвідомлення і вербалізації». Е. Крамер вважає, що «арт-терапія впливає таким чином, що продукт образотворчої діяльності сублімує агресивні тенденції автора й попереджає тим самим їх безпосередній прояв у вчинках». М. Лібман під поняттям арт-терапії розуміє «використання засобів мистецтва для передачі почуттів та іншого змісту психіки людини з метою зміни структури її світовідчуття» [1, с. 43].

Серед вітчизняних науковців позиція О. Сороки, яка трактує «арт-терапію як інноваційну освітню технологію «лікування» засобами образотворчого мистецтва, а саме малюнком, графікою, живописом, скульптурою для гармонійного розвитку особистості. Як допоміжні засоби в арт-терапії використовують музику, казку, танець, гру, драму тощо». О. Вознесенська пропонує розуміти арт-терапію як «метод оздоровлення за допомогою творчого самовираження» [3, с. 34].

Отже, узагальнюючи вищезгадане, можна зробити висновок, що арт-терапія в може застосовуватись як особлива форма психотерапії, що

використовує візуальне, пластичне мистецтво у якості інноваційної освітньої і реабілітаційної технології, як сукупність методичних процедур, що створюють умови для профілактики та корекції адаптації особистості в соціумі. Таким чином, сутність арт-терапії полягає в терапевтичному і корегувальному впливі мистецтва на людину та проявляється в реконструюванні психотравмувальної ситуації за допомогою творчої діяльності.

Протягом тривалого періоду розвитку психології науковцями активно досліджувались аспекти психологічного забезпечення різного роду професійної діяльності із використанням різних методів. Разом з тим, на сьогодні комплексне дослідження проблеми психологічного забезпечення співробітників інклюзивно-ресурсних центрів (ІРЦ) за допомогою методу арт-терапії не здійснювались.

На думку І. І. Ліпатова [3, с. 26], психологічне забезпечення вимагає системного підходу, організації діяльності психологів на різних рівнях: окремої особистості, первинного колективу, міжгрупової взаємодії, всієї організації в цілому. Такий підхід свідчить про складність і багатоаспектність діяльності щодо психологічного підтримання нормального стану функціонування певної організації, необхідність застосування різноманітних форм та методів налагодження належного рівня психологічного забезпечення професійної діяльності її фахівців.

Організація надання ефективної допомоги дітям з особливими освітніми потребами значним чином залежить від ефективної діяльності співробітників ІРЦ. Важливе значення в цьому відіграє психологічне забезпечення. Під останнім, на нашу думку, слід розуміти сукупність взаємопов'язаних заходів спрямованих на формування і розвиток у співробітників ІРЦ відповідних знань, умінь та якостей, які забезпечують їх психологічну готовність до організованих, активних та ефективних дій під час здійснення професійної діяльності.

Психологічне забезпечення розвитку емоційно-вольової сфери та креативності працівників ІРЦ здійснюється різними методами. Серед них, на особливу увагу заслуговує арт-терапія.

Арт-терапія – це комплекс процедур, які допомагають людині творчо проявити себе, активізувати внутрішні ресурси; підвищують адаптивність особистості за допомогою різних форм і мистецтв; заохочують до вираження суб'єктом внутрішнього (рефлексивного) змісту психічного у

втілених (візуалізованих) формах; активізує емоційну складову, розумову діяльність, увагу, мнемічні та творчі процеси особистості, допомагаючи ясніше виявити свою індивідуальність, усунути психологічні травми, впоратися зі станом втрати, смутку, депресії.

Таким чином, методи арт-терапії дозволяють ефективно впливати на емоційні стани працівника (діагностувати, корегувати, розвивати) на рівнях когнітивного, емоційного та поведінкового компонентів емоційного інтелекту.

Із метою отримання емпіричних даних було проведено експериментальне дослідження певних особистісно-професійних якостей співробітників ІРЦ, а саме: емоційно-вольової саморегуляції, емпатії, креативності.

Отримані результати показали недостатній рівень розвитку емоційно-вольової сфери та креативності співробітників ІРЦ, що обумовило проведення корекційно-розвивальної програми з використанням арт-терапевтичних технік, завданнями якої є: корекція труднощів у розвитку емоційно-вольової сфери за допомогою методів арт-терапії; набуття навичок саморегуляції, подолання бар'єрів у спілкуванні; розвиток комунікативної компетентності, моральних якостей: доброзичливості, співчуття, взаємодопомоги, поваги; усвідомлення і подолання бар'єрів для прояву і розвитку творчого мислення; усвідомлення характеристики креативного середовища; формування навичок і умінь управління творчим процесом.

Одним із найефективніших методів для належного забезпечення розвитку емоційно-вольової сфери та креативності працівників ІРЦ є метод арт-терапії. Останній допомагає не лише відновити психічне здоров'я, поліпшити самопочуття, але і розкриває творчий потенціал особистості, її креативність. Креативність в цьому випадку служить основою готовності особистості змінюватися, вміти знаходити нестандартні відповіді на складні питання.

Повторне дослідження з використанням вище названих чинників дав нам можливість стверджувати, що при застосуванні арт-терапії у психологічному забезпеченні діяльності співробітників ІРЦ, суттєво покращилась емоційно-вольова сфера та рівень креативності. Так, якщо на початковому дослідженні більшість співробітників мали низькі і середні показники емоційно-вольової сфери та креативності, то після

ретестування виявили, що більша кількість працівників мали середні і високі показниками. Проведена корекційно-розвивальна робота із використанням методів арт-терапії має успіх та є ефективною.

Список використаних джерел:

1. Бриндіков Ю. Л. Арт-терапія: суть, можливості роботи з військовослужбовцями-учасниками бойових дій. Науковий вісник Ужгородського університету. Серія «Педагогіка. Соціальна робота». 2017. Вип. 2(41). С. 42-45.
2. Вознесенская Е. Л. Особенности и перспективы развития арт-терапии в Украине. Наукові праці (Серія: Педагогіка) : науково-методичний журнал. 2009. Вип. 95. С. Т. 105. С. 19-24.
3. Ліпатов І. І. Особливості психологічної адаптації військовослужбовців до бойової діяльності: автореф. дис... канд. психол. наук: 19.00.09 / Харківський військовий університет. Харків, 1996. 23 с.

ВИКОРИСТАННЯ ПРИРОДНИХ МАТЕРІАЛІВ ПІД ЧАС КОРЕКЦІЙНОЇ ЛОГОПЕДИЧНОЇ РОБОТИ З УСУНЕННЯ ПОРУШЕНЬ МОВЛЕННЯ У ДОШКІЛЬНИКІВ

Сердюкова Євгенія Олександрівна

*студентка 5 курсу, природничого факультету, спеціальність –
Спеціальна освіта. Логопедія, Харківський національний
педагогічний університет ім. Г. С. Сковороди*

Науково доведено, що від розвитку дрібної моторики залежить розвиток інтелекту, мовлення, уваги, уяви, пам'яті, зорових аналізаторів. Навички дрібної моторики допомагають дитині обстежувати, аналізувати, порівнювати, класифікувати навколишні предмети й відповідно краще розуміти світ, у якому вона живе.

Вчений, Л. С. Виготський, вказував на зв'язок пізнавальної діяльності й мовлення із розвитком дрібної моторики у дітей із порушеннями мовлення. Відзначав, що початком розвитку мислення є рука, тому особливі діти потребують особливого підходу до розвитку дрібної моторики рук, оскільки їм властиві специфічні порушення тонких

диференційованих рухів, координації. Тож, розвиток рухового апарату, зокрема дрібної моторики пальців рук, є фактором, що стимулює розвиток і мислення, і мовлення.

Під час активного формування мовленнєвих зон, надзвичайно важливий вплив на їхній подальший розвиток мають імпульси, що надходять від пальців рук до кори головного мозку та стимулюють мовленнєву й розумову діяльність. Рухи кистей рук допомагають зняти загальне напруження, що сприяє покращенню вимови звуків, побудові логічно правильних, семантично зв'язних висловлювань.

Саме тому, тренування пальців рук, розвиток дрібної моторики – необхідний стимул інтенсивного розвитку мовлення дитини, набуває особливого корекційного значення в роботі з дітьми. Різноманітні вправи та завдання для пальчиків не тільки сприяють розвитку мовлення та інтелектуальних здібностей дитини, а й допомагають організувати діяльність дитини впродовж дня, привернути увагу, розвеселити, забезпечити психологічний комфорт.

Розглянемо вправи на розвиток дрібної моторики.

Вправа «Весняний букет для мами»

Матеріали: вата, пластилін, гілка, клей, картон.

Під час вправи знайомимо дитину з матеріалами.

Що таке вата? Що таке гілочка?

Вправи на артикуляційну гімнастику за допомогою гілки. Вправи на розвиток дихання за допомогою вати. Перш ніж працювати з пластиліном, його треба розігріти, подмухати на нього, розім'яти пальчиками, скатати кульку та притиснути до основи. Взяти гілку та зафіксувати разом з

дитиною в основу з пластиліну. Готуючи

маленькі кульки з вати, дитина працює обома руками відриваючи та катаючи кульки, що сприяє роботі обох півкуль головного мозку. Почергово приклеює до гілочки ватні кульки, тим самим створює цікаву поробку.

Вправа самомасажу «Подорож шишки»

Матеріали: шишка ялинки або сосни.

Проговорюючи віршики проводимо самомасаж по тілу.

Кисті рук:

Шишка швидко пробігає,

Ручки наші розминає.

(Затиснувши шишку між долонями, перекинути її вперед-назад)

Щічки:

Метелики прилетіли

І на щічки нам сіли.

(Почергово торкатися шишкою до правої та лівої щічки)

Крильцями полоскотали –

Діти враз веселі стали.

Ніжки:

Дощові краплинки

Торкнулися ніжки,

Їх зовсім не бояться

Всі наші малюки.

(почергово перекинути шишку по ніжці)

Дощик крапає частіше,

І по ніжці б'є сильніше.

Хай водичка ллється, ллється -

З неї сила додається.

(Послідовне постукування шишкою по ніжкам)

Список використаних джерел:

1. Ленів З. П. Корекція порушень усного мовлення у дітей старшого дошкільного віку засобами арттерапії. Видавництво НПУ ім. МП Драгоманова, 2010 – 64 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://scholar.google.ru/citations?user=mat2WMIAAAAJ&hl=ru>
2. Ленів З. П. Дефектологія, с. 27-31, 2008. Діагностика усного мовлення старших дошкільників засобами арт-терапії: навчально-методичний посібник. <https://scholar.google.ru/citations?user=mat2WMIAAAAJ&hl=ru>

3. Потапенко О. М. Удосконалення мовлення дітей засобами логопедичного самомасажу. Науковий часопис. Корекційна педагогіка. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/12016/Potapenko.pdf?sequence=1>

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ В СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ УЯВЛЕНЬ ПРО ФУНКЦІОНАЛЬНО-РОЛЬОВУ СТРУКТУРУ СУЧАСНОЇ СІМ'Ї

Стахова Ольга Олександрівна

кандидат психологічних наук, доцент, Навчально-науковий інститут педагогіки, Житомирський державний університет імені Івана Франка;

Драгальчук Аліна Петрівна

студентка I курсу другого (магістерського) рівня вищої освіти, Навчально-науковий інститут педагогіки Житомирський державний університет імені Івана Франка

Однією з актуальних проблем сучасної молоді є вивчення її функціонально-рольових уявлень про структуру сім'ї. Активне звернення юнаків до даного питання зумовлено психологічними особливостями цього віку, кожен представник якого певним чином орієнтований на побудову власної сім'ї, розподіл ролей та обов'язків у ній.

З огляду на науковий доробок М. Аргайл, Д. Карпової, М. Мушкетик, Є. Потапчук, Р. Федоренко та ін., варто відмітити, що юнацький вік є сензитивним для формування системи уявлень про образ майбутнього обранця чи обраниці, ролі та функції, які пов'язані з цими образами.

Як зазначають Д. Карпова й Є. Потапчук, серед основних функцій партнера, на думку жінки, є любов, турбота про родину та радість життя; за переконаннями ж юнаків, суто чоловічі ролі зосереджені на матеріальному забезпеченні родини, наявності певних життєвих цілей й активних дій, спрямованих на реалізацію поставлених завдань; жіночі ролі ж, за словами представників і сильної, і слабкої статі, полягають у турботі про родину та покорі своєму обранцю [2, с. 31].

Як бачимо, переважна більшість молодих людей керується певними рольовими стереотипами щодо того, як повинні себе поводити чоловік і жінка у власній родині. Такі функціонально-рольові уявлення сучасної молоді пов'язані з розподілом функцій чоловіка та дружини у сім'ї на основі гендерних стереотипів про гендерні ролі, які відносять до суто «чоловічих» і «жіночих».

Згідно поглядів представників сильної статі, щастя жінки зводиться до піклування про сім'ю, а для чоловіка головним є досягнення успіхів у кар'єрі. Цікавим є факт, що аналогічної точки зору дотримуються й дівчата, що ще раз підкреслює значення сформованих у суспільстві стереотипів про розподіл сімейних ролей між чоловіком і дружиною [3].

Підтвердженням цьому є результати досліджень М. Аргайл, яка, розкриваючи моделі поведінки подружжя, наголосила, що більшість юнаків взагалі не цікавиться побутовими питаннями, а лише зайняті самоствердженням. Автор пов'язує це з прагненням чоловіків до марнославства, потребою у підтвердженні власної переваги [1, с. 25].

Водночас, як показали проведені нами теоретико-прикладні розвідки, поряд із традиційними уявленнями про роль жінки та чоловіка в сім'ї, частина молоді не обмежується суспільно прийнятими установками і вважає, що кожен член сім'ї може та повинен себе максимально проявляти в будь-яких площинах спільного життя, самостверджуючись таким чином як у родині, так і поза її межами. Як приклад, сучасні жінки, які успішно поєднують кар'єру з вихованням дітей.

Утім, якої б моделі функціонально-рольових стосунків (стереотипної чи нетрадиційної) не дотримувалися чоловік і дружина, важливо, аби вони спільно побудували модель гармонійного сімейного життя, у якому б відчували комфорт, затишок усі члени родини.

Список використаних джерел:

1. Аргайл М. Психологія щастя: підручник. Харьков: ХНУ, 2017. 336 с.
2. Потапчук Є. М., Карпова Д.Є. Психологічна діагностика сімейних ролей як моделей поведінки подружжя: довідник сімейного психолога. Хмельницький: Видавництво «Polylux design & print», 2021. 52 с.
3. Психологія молоді сім'ї: монографія / Федоренко Р. П., Мушкевич М. І., Дучимінська Т. І., Магдисюк Л. І. Луцьк: Вежа-Друк, 2020. 392 с.

Підписано до друку 03.06.2022
Формат 60x84/16. Папір офсетний. Друк на дублікаторі.
Умов.-друк. арк. 4,5. Обл.-вид. Арк 4,95.
Тираж 70 прим.

Громадська організація «Наукова спільнота»
46027, Україна, м. Тернопіль, вул. Загребельна, 23
Ідентифікаційний код 41522543
тел. 0979074970
E-mail: rusenkos@ukr.net

Віддруковано ФО-П Шпак В.Б.
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до
Державного реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів
видавничої продукції серія ДК№7599 від 10.02.2022р.
Свідоцтво про державну реєстрацію № 073743
СПП № 465644
Тел. 097 299 38 99
E-mail: tooums@ukr.net

